Эхэ-һайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабрин 21-һээ гарана

Олонхитын-политическэ газетэ

1991 АПРЕЛЬ 20 СУББОТО

№ 80 (18203)

сэн 6 мун.

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

ЭРДЭМ БА ХҮГЖЭЛТЭ

эрхим классай мэдээсэл-тоололгын болоод шэнжэлгын приборнуудаар хангаха, өөрын туршалга-үйлэдбэриин, мүн конструкторска бааза гэхэ мэтые хүгжөөхэ шухала байна. Юрэдөөл, мүнөө үе сагай эрдэмэй болоод технологическа хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангагдахын тулада Зүүн зүгэй хоршо (Хитад, Монгол, Япон) оронуудтай хоёр талын аша үрэтэй эрдэм-техникын хэлсээнүүд хэгдэхэ зэргэтэй. Тиигээдшье гол шухала удха шанартай шэнжэлгэнүүдэй хэмжээе дээшэлүүлхын тула манай эрдэмтэд национальна болон уласхоорондын шэнжэлгын түбүүдтэй харилсаатай байха ёһотой.

Тэрэшэлэн һүралсалай научна комплекснуудые Улаан-Удэ хотодо байгуулха хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Тиигэхын тулада манай хотын дээдэ һургуулинууд Буряадай Эрдэмэй түбэй институдуудтай харилсаануудаа үргэдхэхэ ёһотой. Һүралсалай научна комплекснуудта, нэгэдэхеэр, дээдэ һургуулинуудта Эрдэмэй түбэй институдуудай үндэһэ һуури дээрэ кафедранууд байгуулагдажа, тэндэ студентнэртэй хэгдэхэ научна болон һүралсалай хүдэлмэриие манай мэдээжэ эрдэмтэд научно-туршалгын баазануудые, секторнуудые хэрэглэн ябуулха. Хоёрдохёор, дээдэ һургуулинуудтай харилсаатай манай научна коллективүүд эрдэм-техникын томо асуудалнуудые суг хамта шиидхэжэ болоно.

Буряадай Эрдэмэй түбэй хүтэлбэри хадаа өөһэдынгөө институдуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха, салин хүлһэнэйнь түлбэриие гуримшуулха гэхэ мэтын шухала асуудалнуудта саг үргэлжын анхарал хандуулжа байха зэргэтэй гэшэ. Жэшээлхэдэ, эрдэмэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнэй түлбэриин шэнэ гуримуудые хэрэглэн, ажахын болоод мүнгэ һомололгын шэнэ эрхэ байдалда эрдэмэй шатын нэрэ зэргэгүй эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдтэ, инженернүүдтэ, лаборантнуудта салин нэмээгдэхэ ёһотой. Үйлэдбэриин техническэ туһалбариин болоод хангалгын албанууд ажахын тоосоондо, институдууд таһагүүдтаяа аренднэ харилсаатай боложо байнхай. Эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлэй шанарай талыйе хараада абажа, салин хүлһэнэй хэмжээе дээшэлүүлхэ гэхэ зуб ха. Үсөөн тоотой гаа, дүрбэн тэгшэ, түбһэндэ бэрхэ мэргэжэлтэд жанда олон даа.

Буряадай Эрдэмэй түбэй хүдэлмэрилэгшэдэй гэр байра болоод соёл, хүмүүжүүлгын удха шанартай барилгануудые (320 үхибүүдэй һуурилай саад, спортын зал, автобаза болон бусад) бүтээхэ тухай КПССэй рескомой, СССР-эй Науканнуудай академиин Сибириин отделениин президиумэй, мүн манай Эрдэмэй түбэй президиумэй болоод, партийна суглаанай шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгохо талаар зарим тэды хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байна гээд онсолон тэмдэглэлтэй. Гадна гансашье манай Буряадай Эрдэмэй түбэй бэшэ, харин бүхы СССР-эй Науканнуудай академиин Сибириин отделениин хүдэлмэрилэгшэдэй амаралтын байшангай барилгые Байгал дээрэ эхилхэ тухай асуудал табихаар болоо хаш.

Буряадай Эрдэмэй түбэй хүтэлбэри хадаа научна подразделенинүүдэйнгээ саашанхи хүгжэлтые, эрдэмтэн бүхэнэйнгөө мэргэжэлэй бэлэдхэлые улам бүри нарижуулан һайжаруулха зорилготой гээшэ. Тиимэһээ ерээдүйн бэлигтэ эрдэмтэдые үшөө һургуулида һуража ябаха үеһөөнь предметнэй кружогуудаар, олимпиануудаар, бага академинүүдээр тодоруулжа, оронойнгоо суда гаранан дээдэ һургуулинуудта һурахыень зууршалха ёһотойбди. Иланганяа байгаалиие хамгаалгаар, Зүүн зүгые шэнжэлгээр, прикладной математикаар, математическа экономикоор, биотехнологёор болон бусад мэргэжэлнүүдээр ерээдүйн эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ шухала гэжэ һананабди.

Буряадай Эрдэмэй түб хадаа бусад түбүүдтэл адли хизаар нютагайнгаа арадай ажахые, соёлые хүгжөөхэ хэрэгтэ аша тусатай ажал ябуулгаяа эрхилхэ зорилготой гээшэ. Тиимэһээ эрдэм ухаанай түйлалтануудые манай республикын ажаһуудалай болоод үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ зорилгые шиидхэхэ, нэн түрүүн байгаалиие хамгаалха, эдэ хоолой программа бэелүүлхэ гэхэ мэтын хэмжээ ябуулганууде уридшалан эрдэм ухаанай үндэһөөр тайлбарилха, түсэблэхэ ёһотой юм.

Түгэсхэлдөө бүгдэ ниитын һайндэрөөр — Совет эрдэмэй үдэрөөр Буряадай республикын эрдэм-шэнжэлгын эмхинүүдэй, дээдэ һургуулинуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые, багшанарые халуунаар амаршалаад, үрэ ехэтэй ажал хэрэгтээ амжалта түйлахыень хүсэнэб.

Намжил ЧИМИТДОРЖИЕВ,
СССР-эй Науканнуудай академиин Сибириин отделениин Буряадай Эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшо, физико-математикын эрдэмэй доктор, РСФСР-эй эрдэм ухаанай габьяата ажал ябуулагша.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 121 жэлэй ойдо

«В. И. ЛЕНИН». П. ВАСИЛЬЕВАЙ зураг.

Коммунис субботнигто эдэбхитэйгээр хабаадая!

ҮНДЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР

Манай «Бурятшвейбыт» нэгэдэхэй хубсаһа хунар шэнэлдэг, заһажа оёдог «Обновка» гэжэ ательедэ эхэнэрнүүдэй, мүн эрэшүүлэй гадар хубсаһа оёдог 4 бригада ажалладаг юм. Тэдэ бригадануд хоорондоо мүрысэдэг, эрхим дүнгүудые түйлаһанай түлөө материальна болон моральна үрмашуулгада хүртэдэг. Иимэ мүрысөөнэй ашаар үнгэрэгшэ 1990 оной түсэб урагшатайгаар дүүргэгдээ бэлэй.

Байгша оной түсэб дүүргэгдэхэгүй шэнги болоод байна. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй апрель һарын түсэб 20 мянган түхэриг байһан юм. Зүгөөр байгша оной апрель һарымнай түсэб тэбхэр 30 мянган түхэриг гэжэ тогтообо. Гадна оёдолшод болон эсхэгшэднай нёдондонойхиһоо нэгэшье хүнөөр олон болоогүй.

Татьяна Романовна Данилова Людмила Николаевна Тимофеева хоёрой ударидадаг бригадануд саг үргэлжэ һайнаар хүдэлдэг, түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэдэг гэжэ онсолхо байнаб. Тэдэ бригадануудай гэшүүд— нэгэдэхи классай мастернууд А. И. Иванова, Л. Ф. Беломестнова, Н. Ц. Митыпова, Е. Л. Родовикова болон бусад эрхим ажалаараа суурхаһаар үнинэй.

Мүнөө дээрээ бирагүйхэн байдалтайбди. Юумэ оёхо гэхэдэ, һайн бүд дуталдана. Тиимэһээ хүн зоной асарһан бүд болон бусад материалнуудые үлеэгээд һууха саг дайралдана.

Коммунис субботнигой үдэр — апрелиин 20-до манай оёдолшодой цех үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллахаар хараалаханхай.

Н. ГОЛОВА,
«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй ательее даагша.

О ХАМТЫН ТОГТООЛ О

В. И. Ленинэй түрэһөөр 121 жэлэй ойдо зорюулагдаһан коммунис субботник үнгэрэхэ тухай тогтоол Буряадай ССР-эй Министнүүдэй Совет, профсоюзуудай совет байгша оной апрелиин 17-до баталан абаба. Субботник һайнаар эмхидхэгын, үнгэрэхын тула республикын Министнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай соведэй залан хүтэлбэрилгын хүдэлмэриин бүлэг байгуулагдаа. Профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшын орлогшо С. А. Тимин түс бүлэгэй хүтэлбэрилэгшөөр томилогдоһон байна.

Захиргаанай, профсоюзай комитедэй хамтын шиидхэбэрөөр субботнигой үедэ хүдэлжэ олоһон мүнгэнэй 40 процент Улаан-Удэдэ бодхоогдожо байһан хүүгэдэй больницын барилгада (Буряадай ССРтэхи Түбэй банкын главна управленииндэ 000142133 гэһэн счёдто), 30 процентые коллективэй мэдэлдэ дамжуулха, үлөөшэ 30 процентые профсоюзуудай һаналаа нэгэдэлгын жасада («Мосбизнесбанкын» Буряадай дирекциин 000695409 счёдто) эльгээхэ гээд ажалша коллективүүдтэ дурадхагдаа.

НЮТАГАЙ МӨДӨЛДӨ ЭЛЬГЭЭХЭ

Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой ажалшад В. И. Ленинэй түрэһөөр 121 жэлэй ойдо зорюулагдаһан субботнигто эдэбхитэйгээр хабаадахаар зоригжонхой. Апрелиин 13-да ажахын гол мэргэжэлтэдэй үүсхэлэгэр гурбан тэргэ модон, дүрбэн тэргэ һургааг ойһоо тракторяар асарагдажа, тарялангай газарые хорёолхоор буулгагдаба.

— Мүн Доодо-Бухэндэ ойһоо гурбан тэргэ һургааг асарагдаа, — гэжэ гурбадахи отделениие даагша В. И. Собенников мэдэсээ һэн.

Апрелиин 20-до, совхозоймнай бүхы хүдэлмэрилэгшэд ленинскэ субботнигто эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, олоһон салин хүлһэсэ гэхэ гү, али 2500 түхэриг Доодо-Бухэнэй сельсоведэй жасада оруулха юм гээд совхозой партийна организациин секретарь Александр Федорович Гусев хөөрөө һэн.

А. БУДАЕВ.

АЛТАЙН ХҮГЖӨМШӨДТӨЙ ХАМТА

...нэй орденто оперо, ба... академическэ театрай ...соо урждэр тон дэм... ...уйлэ" хэрэг болобо. ...р Олег Бураковой хү... доро манай оперын ...ууд Алтайн оркестрэй ...ехэ концерт харуулаа. ...нуудаа орэһэн айлшад... Алтайн хүгжөмшэд уран ...наадала харуулжа, ма... ...хүжарлуулба. гэжэ тэм... М. И. Глинкин «Рус... Людмила хоёр» гэжэ сууг... ...ерынь увертюрэ наадажа, ...шилай концертэй эхилээ: ...шэдитэ Черноморой һа... ...ороод зобожо байнан ...ганса Людмилаэй бэдэр... ...жэ, ушаралта ябадалда оро... ...нон Руслан тухай үйлые богонёор дамжуулан хоорэнэн увертюрэ аргагүй һайханаар наадагдаа. Олег Бураков бэлигтэйхэн лэ дирижёр байна даа: уян нугархайгаар, зөөлэхэнөөр, хүгжөмэй томо инструментнүүдэй гүндүү шанга абяае даран татажа, оркестрэй наадые хүтэлбэрилнэ. Концертын нэгэдэхи хубида В. Моцартын «Фигарын түрэ нэйр» гэжэ хүхюун шоггой оперын увертюрэ, хоёрдохи хубиин эхиндэ Ж. Бизегэй «Карменэй» увертюрэ наадагдаа.

СССР-эй арадай артист Галина Шойдагбаева энэ оркестрэй хамта Шэтэ хотодо болоһон концертдэ һаяхан хабаадаад бусаһан байна. Мүнөө Д. Пуччиниин «Тосконоо» Тоскын ари, Д. Вердиин «Трубадурһаа» Леонорын каватина, мүн «Хуби заяанай хүсэнһөө» ари ирагүй һайханаар дуулажа, халуун альга ташалга изрюуулээ. Гадна СССР-эй арадай артист Дугаржап Дашиевтай хамта Д. Вердиин «Отелло» гэжэ опероһоо Дездемона Отелло хоёрой дуэт гүйсэдхэжэ, шэхэнэй шэмэг болгобо.

Тиихэдэ Д. Дашиев Отеллын, П. И. Чайковскийн «Елбэрэй хатан» гэжэ опероһоо Германэй ариозо, Леонкеваллын «Паяцнууда» ари дуулажа жаргуулаа.

Уянгата тенор хоолойтой, РСФСР-эй габьяата артист Болот Бороев «Тосконоо» Каварадоссийн, Вердиин «Риголеттоһоо» герцогэй гринуудые сэдьхэлэй үндэр долгин дээрэ дуулаба. Энэ удэшэ Д. Вердиин олон зохёолнуудһаа хэнэгүүд гүйсэдхэгдэбэ гээшэ. Юундэб гэхэдэ, ирагуу һайхан хүгжэмынь дуушадай дурые татана бшуу. Манай артистнар олонхи аринуудые итальян хэлэн дээрэ дуулаа.

Концертын түгэсхэлдэ А. Андреевэй «Түрэл дайда тухай дуу» Алтайн оркестрэй дэмжэлгэ доро мөнөй гурбан артист гоёор дуулаба.

Хүгжэм шэнжэлэгшэ Людмила Бедрова зохёол бүхэниие, артистнарай хоолойнуудай онсо янзые тайлбарилжа, концертые шэмэглээ.

М. ДАНИЛОВА.

БУРЯАДАЙ ССР-ЭЙ АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй IV сесси Соведуудэй байшангай конференц-зал соо байгша оной апрелиин 22-то, үглөөнэй 10 сагта нээгдэхэ.

Сессидэ ерэһэн депутадууд Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 408-дахи кабинедтэ апрелиин 19-дэ, 20-до, 21-дэ үглөөнэй 9 сагһаа 18 саг хүрэтэр бүридхэлдэ абтаха юм.

Сессиин нээгдэхэ үдэр депутадууд Соведуудэй байшангай конференц-залай фойе соо 8 саг 30 минутаһаа бүридхэлдэ абтаха.

М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ЯПОНДО БАЙҺАН ТУХАЙ

ТОКИО. (ТАСС). Апрелиин 18-да эндэ совет-япон дээдэ тушаалтадай хөөрэлдөөнэй дүрбэдэхи, түсэбөөр хараалагдаагүй шатэ үнгэргэдөө һэн. Энэ хөөрэлдөөе үнгэргэхын тулада СССР-эй Президентын ябаха программа яаралтайгаар хубилагдаһан байна. М. С. Горбачев Иокогама ба Кавасаки хотын машина бүтээлгын «Комацу» концернын заводто ошохсёо болёо.

Энэ хөөрэлдөөнэй үедэ эб найрамдалай хэлсээ баталха асуудал гол темэнь болобо. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэн сагһаа хойшо СССР-эй ба Японой хоорондо нимэ хэлсээн байгаагүй ха юм.

* * *

СССР-эй Президент Токиогой түбтэ оршодог парламентын түлөөлэгшэдэй палатын хүдэлдэг газарта үригдаһан байгаа. Түлөөлэгшэдэй палатын түрүүлэгшэ И. Сакураути болон советнигүүдэй палатын түрүүлэгшэ И. Цутия, хүтэлбэрилхы Либерально-демократическа партийн тэрэшэлэн оппозиционно Социал-демократическа ба Комейто партинуудай, Коммунис партийн, Демократическа социализмын партийн хүтэлбэрилэгшэд, ородаһай премьер-министрнүүд ба парламентын бусад мэдээжэ депутадууд тэрэниие угтаба.

И. Сакураути СССР-эй Президентые амаршалха зуураа, Японой мэдээжэ политическэ ажал ябуулагшадтай совет хүтэлбэрилэгшын уулзажа байһаниинь шухала удха шанаартай гэжэ онсолон зааба. Хоёр ороной хоорондо хани барисаа тогтоохын тула ехээр оролдожо байһанайнь түлөө М. С. Горбачевто тэрэ баяслалан хүргэбэ.

СССР-эй Президент харюугай богони үгэ хэлэхэ зуураа, албанай хэрэгээр Япондо ерэлгэнь нэгэ нэгэнэйнгээ хараа шугамые бүри һайнаар мэдэжэ абаха арга олгобо, японойхидой ба совет хүнүүдэй хоорондо харилсаа холбоо тогтоолгодо түһа нэмэри болобо гэжэ хэлэбэ.

Этигэл найдал бэхижүүлхэ зуураа, мүнөө ямар нэгэн шалтагаанаар эсэслэн гуримшуулагдаагүй асуудалнуудые шиидхэхэ арга хөөр талынхид бэдэрхэ юм гэжэ тэрэ хэлэбэ. Хоёр талын харилсаануудай, уласхоорондын байдалай талаар хараа шугамуудная нилээн адли байна гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ элирүүлэгдээ, эдэ бүгдэ зохихо документнүүд болон хэлсээнүүд соо харуулагдаха. Хэлсэһэн бүхы юумэез бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэл шухала гэжэ М. С. Горбачев онсолон зааба.

* * *

Энэл удэр Токиогой «Нью отани» гостиницада нютагай олонхитын түлөөлэгшэдтэй М. С. Горбачевой уулзалга хөөрэлдэһэниие «Японтой уулзалга» гэжэ журналистнуд нэрлээ һэн.

Ороной эгээл хүндэтэй политическэ ажал ябуулагшад, СССР-тэй хани барисаа тогтоохын түлөө хүдэлөөнэй эдэбхитэй, бизнесменүүд, соёлой ажал ябуулагшад, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, анда хотонуудай түлөөлэгшэд совет хүтэлбэрилэгшые амаршалхын тула тэндэ суглараа һэн. Тэндэ халуун хөөрэлдөөн болоо.

Тобшолон хэлэбэл, 1945 оной һүүлээр Советскэ Союзда хаалгада байһан, уоданай пленнигүүдэй гурбан эмхиин түлөөлэгшэдтэй М. С. Горбачев хөөрэлдөө һэн. СССР-эй Президентын уулзалгые эмхидхэхэ талаар Японой олонхитын комитедэй түлөөлэгшэдтэй тэрэ уулзаа.

СССР-эй Президент уулзалгада хабаадагшадай урда үгэ хэлээ һэн.

Бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ киноөөжиссер А. Куросава ба совет-япон замбуулинай хамтын экипажай гэшүүд Т. Акияма болон Р. Кикути гэгшэдые Арадуудай хани барисаанай орденуудаар шагналгаар «Японтой уулзалга» түгэсөө бэлэй.

* * *

Энэл удэр удэшэ орой болотор СССР-эй Президент М. С. Горбачев Японой Премьер-министр Т. Кайфу хоёрой хоорондохи хөөрэлдөөн үргэлжэлүүлэгдэһэн байгаа. Совет-япон хамтын мэдүүлгэ баталан абалгаар ба харилсаа холбоон тухай хэдэн хэлсээндэ гар табилгаар тэдэнь түгэсэбэ.

М. С. Горбачев Т. Кайфу хоёрой гар табиһан Советяпон хамтын мэдүүлгэ хэлсээнэй гол үрэ дүн болоно.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИ ДЭЭРЭ

Апрелиин 18-да Россин парламент хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлбэ. РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Р. И. Хасбулатов хамтын заседаниие нээһэн байгаа.

РСФСР-эй Дулдыданги бэшэ профсоюзуудай федерациин хүтэлбэрилэгшэ И. Е. Клочковто тэрэ үгэ үгэнэ. Апрелиин 26-да хүдэлмэриин үдэрэй һүүлшын часта предприятинуудай, эмхи зургаануудай, транспортын хүдэлмэриие зогсоожо, бүруушаалгын бүхэроссин һэргылгын ябуулга үнгэргэхые үгэ хэлэгшэ депутадуудые уряалаа.

Ажалшадай байдалые һайжаруулгада шэглүүлэгдэһэн ФНПР-эй эрилтэнүүдые дэмжэхэ гээшэ энэ ябуулгын зорилго болоно.

Зүблэхэ зүйлэй асуудалые зубшэхэдөө, Федеративна ба Союзна хэлсээнүүдэй хоёр документые дахин хараажа үзээхые, мүн сессиин хүдэлмэриие гуримшуулхые депутадуд дурадхаба.

«Ороной экономикын доройтон һалажа байхада» России парламент «элдэб ондоо асуудалнуудые шиидхэлгээр дашуурна» гэжэ депутат С. Н. Бабурин хэлэбэ. РСФСР-эй Арадай депутадуудай эзлжэзтэ бэшэ гурбадахи съездын һүүлээр экономикые гуримшуулха талаар хэгдэһэн хүдэлмэри тухай мэдэжэ абахын тула мүнөөдэртөө Россин правительствые шагнахые тэрэ дурадхаба.

Бабуринай дурадхал хүлеэн абтаа.

Гадна милиции тухай РСФСРэй Хуулиин проект зубшэн хэлсэгдэбэ. Россин парламент үшөө табан асуудал хаража үзэбэ.

(ТАСС).

ЗҮБЛӨӨ ҮНГЭРГЭБЭ

Апрелиин 18-да экономикые кризисһээ гаргаха талаар СССР-эй Министнүүдэй кабинедэй ажал ябуулгын программын проектые зубшэн хэлсэхэ зүблөө СССР-эй Премьер-министр В. С. Павлов үнгэргэбэ. Ороной ехэ-ехэ эрдэмтэд-экономистнуд Л. И. Абалкин, А. Г. Аганбегян, Е. Т. Гайдар, В. Г. Костаков, Н. Я. Петраков, Н. К. Шмелев, Г. А. Явлинский болон бусад зубшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба. Гадна СССР-эй Премьер-министрэй орлогшонор, экономикын талаар түбэй министерствэнүүд болон албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд үүлзалгада хабаадаа.

Экономикые кризисһээ гаргаха талаар программын проектын гол зүйлнүүд бүхы дээрээ дэмжэгдэбэ. Гэхэ зуура үүлзалгада хабаадагшад шүүмжэлхы ба тодорхой олон ажаглалтануудые хэлээ. Тэдэнь документые эсэслэн бэлдэхэдэнь хараада абтаха юм.

(ТАСС).

ЛЕНИН БА МАНАЙ ҮЕ САГ

Мүнөө үедэ орон доторнай үнгэржэ байгаа үзэл суртэлай, политическэ шанга тулалдаанда хүн бүхэн хабаадуулагданхай. Энэ тэмсэлэй эгээл хурса эритэ В. И. Ленинэй ажал ябуулгада, һургаалда шэглүүлэгдэнхэй бшуу. Мүнөө сагта Лениндэ бусаһанай хэрэг биигү, тэрэнэй һургаалые хубилган шэнэдхэлгын эрхэ байдалда хэр эзргэ хэрэглэмээр гээшэб, Ленинэй ба тэрэнэй партийн ямар алдуунууд дабтагдаха ёһогүйб гэһэн асуудалнуудаар болоһон «түхэреэн столой» дэргэдэхи хөөрэлдөөнһөө манай корреспондент Т. Самбяловагай бэшэнэн тэмдэглэлнүүдтэй номерой хоёрдохи нюурта танилсагты.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 121 жэлэй ойдо

ҺУРГААЛЫЕНЬ ГҮНЗЭГЫГӨӨР ШУДАЛХА ХЭРЭГТЭЙ

Ленин... Һая болотор тэрэ манда дээдэ түрэлэй хүн шэнги байгаа. Иимэ хандасада муушье юумэн үгы. Юуб гэхэдэ, тэрэ үнэхөөрөө агууехэ хүн, аргагүй ехэ бэлиг шадабаритай XX зуун жэлэй томо, гүн ухаатай хүн. Бусадта орходоо, тэрэ өөрынгөө үеын эрдэм үндэһөөрнь шудалһан, нинтын ажабайдалай нюусануудые элирүүлһэн, гүнзэгыгөөр үзэһэн хүн болоно. Нүгөө талаһаа—тэрэниие үлүүсэ ехээр үргэжэ, гоёожо бэшээд, амиды Ленениие үгы хэжэрхёо. Ленин хадаа хүн бэшэ, «бурхан» шэнги хүн болоо ха юм. Хүндэ хамаатай сэдьхэл, ухаан бодол, баясаха, гашуудаха сэдьхэл тэрээндэ үгы шахуу. Бидэ тэрэниие һанаа сэдьхэлгүй «модон бурхан» болгоо гээшэ хабди. Тэрэмнай хэзээдэшье буруу юумэ хэдэггүй, ходол зүб юумэ хэлэдэг байна.

Иимэ байгаа, мүнөөшье байһаар. Хүнэй сэдьхэл дайраагүй Ленин тухай нэгэ адли лозунгнууд, портредүүд партийно-гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй кабинедүүдые дүүргэнхэй. Мүн муугаар, ямаршье удхагүйгөөр тэрээндэ хэгдэһэн хүшөөнүүд хаа хаанагүй табигданхай. Эдэ бүгэдэ тэрэниие амиды байхадаа хүртэһэн хүндэөөнь үлүү дээрэ үргэнэгүй. Айдаһатай юумэн гэхэдэ, бидэ эдэ бүгэдэнтэй эбсэшоод, байхал ёһотой юумэн гэжэ һанадаг болошонхойбди. Хүнэй һанал бодол, сэдьхэл хүдэлгэнэгүй. Театрнуудай тайзан дээрэ, кинодо, телевиденидэ Ленин ямараар харуулагданаб? Хододоол зүб, һургаал зааһан байха. Тэрэнэй хэлэһэн юумэндэ алдуу, бүруу юумэн байхагүй. Иимээр лэ Ленин манай урда харагдадаг. Лениндэ иимээр хандалга, тэрэниие иигэжэ харуулха ябадал манай обществын үзэл сурталай «убшэн» болоһон байха юм. Тэрэниие энэ үбшэнһөө эмшэлхэ зорсолтын жэлнүүдэй үзэл сурталай хүтэлбэрилэгшэд хоридог байгаа. Ленениие бодото хүн шэнгээр, зүбөөр, һайтай, муутайнь харахаһаа ехэ айдаг байһан гээшэ.

Эдэ үзэл сурталшадай «хаалта» мүнөө бага эзргээр нэгдэжэ байна. Гэбэшье энэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Эндэ Михаил Шатровой. «Так победим!» гэһэн зүжэгэй хайшан гэжэ тайзан дээрэ табигдаһыень мэдэнэт. Тэрэниие хүн зондо харуулхын тула автор ёһотойл баатаршалга харуулаа гэхэдэ болохо. Би энэ пьесые 1989 ондо хараа һэм. Хараад байхадаа, юундэ тэрэниие хориһыень бэлээр ойлгоо бэлэйб. Ленинэй образ үнэн сэхээр, тон зүбөөр харуулагдаһан байна. Баеэ дээгүүр абадаг болохо ябадалһаа партиие һэргылһэн Ленинэй үгэ үнэн сэхээр хэлэгдээ. Мүн өөрынь үе сагай үетэнэй тэрэниие ойлгодогүй байһаниинь харуулагдана. Агууехэ, гүн ухаатай хүнүүдые үетэниинь хэзээдэшье ойлгодоггүй. Тэрэниие хойто үеын зон ойлгожо, үндэрөөр сэгнэдэг гээшэ. Өөрынгөө үетэнһөө «толгой» дээгүүр байһан баһал иимэ юумэ алгад гараагүй. Бэеынгээ һаһин, хүсэ шадалаар дүүрэн байхадаа Ленин тэрэниие ойлгохогүй ушарые өөрынгөө ухаагаар, хүн зангаараа «тэгшэлдэг» байгаа. Хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдөө, арсалдахадаашье тэрэ хүнэй нэрэ хүндэ хухалхые оролдодоггүй, өөрынгөө һанамжа бултанһаа дээрэ үргэдэггүй һэн. Тэрэнэй эли тодоор ойлгожо байһан юумэ ойлгоогүй хүнүүдые хэзээдэшье зэмлэдэггүй, бэрхэдэггүй байгаа.

Гэбэшье үйлэ гай болжо, тэрэ хүндөөр үбшэлөө бэлэй. Бултаа тэрэниие эмшэлхые оролдоно. Тэрэниие унтаридань оруулжа, политическэ хүдэлмэри ябуулхыень хориню. Политика гээшэ тэрээндэ ажабайдалайнь эгээл һонирхолтой эрдэм байгаа ха юм. Мүн баһа хүн зонтой уулзахыень хорёо. Үнэн дээрээ Ленин иимэл уулзалгануудһаа өөрынгөө ухаа, мэдэсые баяжуулдаг байгаа бшуу. Онсолон хэлэхэдэ, тэрэниие ажабайдалайнь удхаһаа һалгааһан, таһалһан байна.

Тус зүжэг ёһотойл трагеди болоно. Эндэ ганса гүн ехэ ухаатай хүнэй бэшэ, харин юрын амиды хүнэй зоболон, гашуудал харуулагдана. Тайзан дээрэһээ эдэлэһэн Ленинэй үгэнүүдээр ёһотойл, бодото Ленин хэлэнэ гэхэ байнаб.

М. Шатровой «Брестский мир» гэһэн хоёрдохи пьесые Е. Вахтанговай нэрэмжэтэ театрта байгша ондо хараа һэм. «Ленин хэзээдэшье иимэ байгаагүйгөө аюулай үедэ агууехэ болоно» гээд РКП(б)-гэй ЦК-гай ажалшадта хандаһан хандалгаһаа программа соо бэшэгдэнэн мүрнүүд тон зүбөөр һуурияа оложо, үнэн сэхэ юумэн тухай хэлэнэ хаш. Илангаяа хүндэ сагта, зариманда туйлай хүшэр байдалһаа гараха арга олохо Ленинэй шадабари тэрэниие агууехэ болгоно гэһэн мэдэрэл пьесын дүүрэтэр намайе орхёогүй һэн. Эндэ Ленинэй ролиие Михаил Ульянов наадажа. тэрэнэй образые үнэн зүбөөр харуулжа шадаа гэжэ һананаб. Лениндэй Армандтай хөөрэлдөөн минии зүрхэндэ ехээр хадуугдаа. Тэрэ Ленинэй һонааень амаруулхые оролдожо: «Бидэ шамда этигэнэбди» гэнэ. Тиихэдэнь Владимир Ильич «Намда этигэһэнэй хэрэггүй», харин намайе ойлгохо хэрэгтэй», — гээн түргөөр харюусана.

Ленинэй наһа барааһанай һүүлээр тэрэниие бидэ һохор этигэлэй һулдэ болгоообди. Тиимэһээ манда тэрэнэй хэһэн, ябуулһан хэрэгүүдэй шалтагаанние, эхииень бэдэрһэнэйшье үлүү байгаа ха юм. Тэрэ үгай байдалһаа шүүжэ абаһан одото үзэл бодолые ойлгоные оролдодоггүй байгаабди. Иигээд ябахада бэлэн, «хулһэ» гаргалтагүй ха юм.

Гэбэшье һохор этигэлэй һулдэһөө, Ленениие «тэнгэридэ» хүрэтэр худал хуурмагаар ургэхэ ябадалһаа арсаһанай һүүлээр зарим «теоретигүүд», тэрээндэ дурагүй зон Ленениие муудхаха, үгы гэбэл, тэрэнэй һургаалые бүхыдэнь буруушааха хэрэг үүсхэжэ байна. Тэрэнэй теоретическэ, политическэ зохёолнуудые ондоогоор хараха, тэрэниие муу һанаатайгаар, «урбуулан» хараха ушар дайралдана. Мүн тэрэниие үндэнэгүйгөөр хардаха, харааха ябадал олошороо. Бодото баримтануудые хазагайруулжа, Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые буруугаар ойлгуулхые оролдоно. Уран зохёолшо В. Солоухин публицист О. Мороз хоёрой 1990 ондо «Огонек» журналда гараһан хөөрэлдөөн энэниие гаршэлнэ. Тус статьягай «Бурхантай хахасалга» гэһэн гаршагыньшье олон юумэн тухай хэлэнэ бэшэ гү? Ленинэй зохёолнуудые ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр, һэшхэлгүйгөөр буруу болохо, худалаар хэлэхэ гээшые ойлгохын аргагүй.

Байгша оной март һарада «Ленин ба XX зуун жэл» гэһэн уласхоорондын «түхэреэн столдо» хабаадаха азатай байбаб. Тиихэдээ энээниие бүришье элэр ойлгоо һэм. Тэрэниие КПСС-эй ЦК-гай секретарь, уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар СССР-эй Верховно Советдэй Комитедэй түрүүлэгшэ А. Дзасохов нээжэ, оролто үгэ хэлэхэдээ, В. И. Ленинэй ухаан сэдьхэлэй баялигые зүбөөр сэгнэжэ, энэ баялигые аршалалгаһаа совет ниитын эрдэмтэдэй холо байһыень тэмдэглээ һэн. Мүнөө бидэнэй һонаа зобооһон бүхы асуудалнуудта Ленин харюу үгэжэ шадахагүй. Гэбэшье тэрэнэй ухаан бодолой диалектикэ, ниитын ажабайдал шэнжэлхэ нарин методологи тон хэрэгтэй гээд А. Дзасохов үгэеэ түгэсхөө һэн.

Энэ «түхэреэн столдо» Ленениие муушалдаг, тэрэниие һэшхэлгүйгөөр доройтуулдаг, өөһэдымнай үргүүлһан «теоретигүүд» үгы гараа. Ленинэй хараа бодол хубаалдадаггүй США-гай Гарвардска университедэй профессор Р. Пайпс тэрээн тухай муу юумэ хэлээгүй. Бусад эрдэмтэд — США-гай Р. Такера, ФРГ-гэй В. Леонхарда, Италиин Дж. Борфа гэгшэд элдэб ондоо хараа бодолтойшье һаа, «Ленин —XX зуун жэлэй агууехэ хүн» гэһэн тобшолол нэгэн дуугаар хээ һэн. Иигэжэ байхадань, манай зарим нэгэн тэрэниие муудхажа байха. Энэмнай юун гээшэб?

Энэ хадаа Ленинэй хараа бодол дамжэдэггүй байһан хүнүүдэй тэрэнэй зохёолнуудта, тэрээндэ үнэн сэхээр хандадаг, сэгнэдэг байһые гаршэлнэ. Дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон эрдэмтэд, теоретигүүдэй хэлэһэн үгэнүүдые мэдэхэ байхат. Жэшээнь, Германиин социал-демократуудай болон II Интернационалай теоретик Карл Каутский Ленин тухай иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Тэрэ тон ехэ хүн байгаа». Франциин премьер-министр байһан радикалнуудай партиин хүтэлбэрилэгшэ: «Ленинэй һургаалһаа минии хэды холо байһые зааһанай хэрэггүй. гэбэшье энэ гүрэнэй хүнэй бэлиг шадабаряар, гүн ухаагаар, дундоршагүй эрдэм һургаалаһнь ехэтэ баясадаг байгааб. Тэрэ тохёолдоһон байдал ойлгожо, тэрээнһээ гараха арга хэзээдэшье олодог байһан».

Үнэхөөрөөшье, Ленин агууехэ хүн байгаа. Тэрэнэй ухаамгайгаар бодомжолһон асуудалнууд заха хизааргүй. Ленениие ойлгохын, шудалхын тула тэрэниие бүхы талаһаань, тэрэнэй һургаалай баялигые, ажабайдалдань, ажал ябуулгадань дайралдаһан зүришэлдөөнүүдые хамта дээрэнь хараха ёһотойбди.

В. АНТОНОВ,
философиин эрдэмэй кандидат.

ЛЕНИН БА МАНАЙ ҮЕ

(«Түхэреэн столһоо» хэгдэһэн тэмдэглэлнүүд)

Россин социальна хүгжэлтын түүхэдэ, тэрэнэй политическэ тэнгэридэ В. И. Ульяновай гэрэлтэ одоной ялархан ушар гүрэн түрэдэ, арад зондо зол жаргал асараа гээшэ гү, али зооолон хохидол үүсхээ гү гэжэ хэдышье арсалдахаар ааб даа. Хэды тиигэбшье һүрөөтэй ехэ үйлэ хэрэгүүдээр, агууехэ дайн байлдаануудаар, хубисхалта буһалгаануудаар орьёлон байһан XX зуун жэлэй түүхэдэ эгээл ехээр нүлөөлһэн хүн хадаа Ленин болоно. Энээн тухай Франциде үнгэргэгдэһэн шэнжэлгэнүүд гэршэлнэ. Харин һаяхана США-да хэблэгдэн гараһан «Манай үеын 100 агууехэ хүнүүд» гэһэн суглуулбари соо Ленин тухай иигэжэ хэлэгдэнхэй: «Россин болон бүхы дэлхэйн шарайе хубилгаха хэрэгтэ В. И. Ленин шэнги хэншье тиимэ асари ехэ нүлөө үзүүлээгүй».

«Ленин ба мүнөөнэй үе саг» гэһэн темэдэ зорюулагдаһан «түхэреэн стол» КПСС-эй Прибайкалиин райкомой үзэл сурталай комиссиин ба районой «Прибайкалец» газетын редакциин үүсхэлээр һаяхана үнгэргэгдэбэ. Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай политологи болон социализмын теориин кафедрые даагша, түүхын эрдэмэй кандидат Б. П. Крякев, тус кафедрын багшанар Д. Л. Доржиев, П. И. Осинский хөөрэлдөөндэ хабаадажа, үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэй, районой дунда һургуулинуудай түүхын багшанарай асуудалнуудта харюусаба.

Партиин Прибайкалиин райкомой нэгэдэхи секретарь А. А. Чукреев, райкомой секретарь Н. М. Антонов «түхэреэн столой» хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

ЛЕНИНДЭ БУСАҺАНАЙ ХЭРЭГ БИИ ГҮ!

Б. П. КРЯНЕВ:—Коммунизмда эсэргүү удхатай, Ленинэй нэрые, һургаалые, ажал ябуулгые дорожмоллон материалнууд һүүлэй үедэ олоор хэблэгдэдэг болонхой. Мүнөөдөө олон ойлгосонуудта (социализм, коммунизм, марксизм-ленинизм гэхэ мэтэ) шэнэ сэгнэлтэ үгтэнэ. Хэдэн арбаад жэлэй туршада бидэнэр үнэн бодото Ленениие мэдэхэ аргагүй байгаабди. Тэрэ Ленин бурхан бэшэ, өөрынь алдуу, эндүүнүүдтэй хүн ха юм. Орьёлмо ажабайдалай, ажал ябуулгынгаа ондо ондоо шатануудта Ленин хододоо нэгэн адли байгаагүй, тэрэнэй хараа бодол, абери зэн хубилаа гээшэ ааб даа.

П. И. ОСИНСКИЙ: — Ленин хадаа ородой революционно интеллигенциин эрхим түрүү түлөөлэгшэ мүн. Ленин хубилжа байгаа гэһэн бодолые зубшөөхэгүй байнаб. Юундэб гэхэдэ, Ленин тон эрмэлзэл түгэс, табиһан зорилгонуудаа бэелүүлгэдэ бүхы ухаан бодолоо, зүрхэ сэдьхэлээ зорюулдаг байһан гэжэ мэдээжэ.

Ленин хэнтэй тэмцэдэг һэм! Отзовистнууд, оппортунистнуудтай эбсэшэгүйгөөр тэмцэхые үряалхадаа, тэдэниие аргиин дайсад гэжэ тоолодог бэлэй. **Эндэһээл эхитэй бэшэ гү граждан дайн!** Социал-демократическа хүдэлөөнэй бүридэлдэ ородог большевис бэшэ хүсэнүүдтэй Ленин өхэнхидээ зүришэлдэдэг, арсалдадаг байһан гэжэ гэршэлэгдэнэ.

Д. Л. ДОРЖИЕВ:— Лениндэ бусаха хэрэгтэй гү гэһэн асуудэлда нүгөө талаһаань хандая. **Минии һанахада, Ленин болбол социал-демократическа хүдэлөөнэй эгээл зүүн шэглэлэй оппозиционно экстремис хүсэнүүдые ударидагшадай нэгэн гээшэ.** Лениндэй партиин хүтэлбэрилэгшэд мүнөө хаража үзэхэдэ, үлүүсэ хатуу шэрүүн арганнуудаар политическэ тэмцэл ябуулдаг байгаа. Марксизмын үрэнэ шэнгээн абахаар бэлэн бэшэ байһан Россин хүрьһэндэ тус һургаалые нэбтэрүүлхэ гэһэн Лениндэй һэдэлгэ тон ехэ алдуу болоо гэжэ һанагдана. Классическа марксизм нэн түрүүн хүсэд хүгжэнги капиталис оронуудта — Англи, Франци, Германида үндэһэжэхэ ёһотой һэн. Харин тэрэ үеын Россида капиталис харилсаануд һаял хүгжэжэ эхилэнхэй, хүдөө ажахыда шэнэ бүржуазна анги — нюдаргашуул бии болонхой бэлэй.

Февралинь революциин һүүлээр большевигүүд социалис революци бэелүүлхэеэ арайл яараа гэжэ һанагдана. Меньшевигүүдэй парти Россие социализмда амгалан тайбаная, революци хэнгүйгөөр залаһ асарха аргатай байгаа бшуу. Большевигүүдэй яараһанһаа болоо, бидэнэр, манай арад зон эзбсэгтэ бүһалгаанай, граждан дайнай, шуһата байлдааануудай, саашанхи орёо хүшэр, гасалан зоболонто түүхэнээ амсаха хубиһ заяатай байгаа гээшэ. Тиимэһээ амгалан тайбан аргаар, капиталис байгуулалтые социалис байгуулалтын шанар түхэлтэй болгохо, удаа дараалан социализмда шэлжэн орохо гэһэн меньшевигүүдэй программа минии һанаанда дутэрхы гэжэ хэлэхэ байнаб. Харин мүнөө үедэ бидэнэр гэдэргээ сухариха баатай болообди — капиталис харилсаануд һэргээгдэжэ байна бэшэ гү!

З. И. ЛАЗАРЕВ, Прибайкалиин РОНО-гой инспектор, дайнай ба ажалай ветеран:— Ленинэй һургаалые шүүмжэлхын тула тэрээндэл адли эрдэм мэдэсэтэй, гүн гүнзэгы ухаан бодолтой байха хэрэгтэй. **Ленин алдуу, эндүү гаргадаг байһан аабза, тэрэмнай баһал хүн ха юм.** Тэзд мүнөө үедэ бидэнэр Ленинэй һургаалда үндэһэлэн, хубилган шэнадхэлгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бүхы коммунистнуудай, социализмда үнэншэдэг зоной хүсэ шадалые нэгэдүүлэн шэглүүлхэ ёһотойбди. Ленинэй байгуулһан парти бии болохоюо эхилээд, мүнөө хүрэтэр гаталһан замдаа гансал алдуу гаргажа, арад түмэндөө хохидол асараа гэһэн хараа бодолые яашье зубшөөхэгүй байнаб. Би 1930-аад онуудэй комсомолшуудай нэгэнби, тиин минии үетэнэй хэһэн ажал хэндэшье хэрэггүй, хумхиин тоо-һон гээшэ, сэдьхэлдээ һанажа, этигэжэ ябаһан найдалнай, хүсэл зоригнай — хуу худал гэжэ мүнөө хэлсэхэдэнь, голхормоор даа.

П. И. ОСИНСКИЙ:—большевигүүд засаг абаһанай һүүлээр бүхы оппозиционно партинуудые, большевис шэглэлэй бэшэ бүхы газетэнүүдые, журналнуудые болюулжархёо һэн. Иимэ эрид хатуу хэмжээн оппозициин зүгһөө эсэргүүсэл түрүүлээ бшуу. Мүнөө үедэ хүн бүхэн өөрын үзэл бодолтой байха, тэрэнээ элирүүлэн тодорхойлхо эрхэтэй болонхой. Харин хүүгэдые гансал коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхыень хэншье һургуулиин багшанарые бааланагүй ха юм. Мүнөөдөө хэды олон партинууд бии болонхойб. **Ехэ зон, залуу үетэн ямар үзэл бодолтой байхаяа өөһэдөө шэлэдэг болог пэ!**

З. С. ПАДЕРИНА, түүхын багша:—Тиихэдээ бидэ ямар үзэл бодолтой хүнүүдые дунда, дээдэ һургуулинуудта хүмүүжүүлхэ болонобибди? Би таниие буруушааха байнаб. Залуу үетэниие хүмүүжүүлэгшэ бүхэн өөрын бата үзэл бодолтой, байхаһаа гадна, тэрэнээ оютанда дамжуулха ёһотой гэжэ һанагдана. Харин Октябриин революциие большевигүүд яаража бэелүүлээ гэһэн бодолые зубшөөхэ аргагүйб. Тэрэ үедэ революциин болохо эрхэ нүхэсэлнүүд гүйсэд бии болонхой, ороной политическэ болон социально-экономическа байдалда эрид хубилалта хэрэгтэй байгаа бшуу.

Б. П. КРЯНЕВ: — Зарим студентнэр марксистско - ленинскэ теории шудалхаяа арсадаг болонхой. Тэдэниие хүсөөр һургахагүй ха юмши? Тиимэһээ залуу үетэнтэй үгээ ойлголсохын тула шэнэ онол арганнуудые бэдэрхэ баатай болонобди. **Хуушан ёһоор бодомжолоод, хуушан аргаар үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулха саг үнгэрөө.** Энэ талаар коммунистнууд нэгэ бага гэзгдэхэеэ һанана гэхэ байнаб. Ленин марксизмые сагһаа урид Россида нэбтэрүүлээ гэһэн бодомжо бууу, юундэб гэхэдэ, Ленинһээ урид Марксые Г. Лопатин оршуулһан, һүүлээрнь Г. В. Плеханов ба тэрэнэй бүлэг тус һургаалые эдэбхитэйгээ нэбтэрүүлжэ эхилһэн юм.

А. З. КОЗИН, «Прибайкалец» газетын редактор:—XX зуун жэлэй эхиндэхи философууд Флоренский, Бердяев, Соловьев, Франк, Розанов гэгшэдэй зохёолнуудые, бүхыдөө 1917 оной урда үеын соёлой хугжэлтые бидэ мэдэнэгүй ха юмбибди. Харин тэрэ үеын политическэ, социальна байдалые иимэ мэдэсэгүйгөөр яагаад шүүмжэлнэ, сэгнэнэ гээшэбибди? Минии һанахада, Ленин элитэ ехэ философ болохо аад лэ, революционно тэмцэлэй халуун охиндо абтажа, бүхы хүсэл зоригоо, ухаан бодолоо политикада зорюулаа.

Д. Л. ДОРЖИЕВ: — Октябриин хубисхалай һүүлээрород интеллигенциин түрүү үзэлтэй түлөөлэгшэд олонхидоо большевигүүдые дэмжээгүй, харин сагаан армиин эзргэнүүдтэ жагсаа гү, али һаа, хилын саана гаража ошоо. **Бидэ үнэн бодото Ленинһээ үни холодонхойбди, тиимэһээ тэрээндэ дахин бусаһанай хэрэггүй гэжэ һанагдана.** Мүнөө сагта арад зон ямар партиие дэмжэхэб? **Ажалша зониие эдеэ хоолоор,** зэдын агропромышленна нэгэдэлэй этигэмжэлэгдэһэн түлөөлэгшэдэй гүрбадахи суглаан үнгэрһэн неделидэ боложо үнгэрөө. Энэ суглаан дээрэ 1990 оной май һараһаа 1991 оной апрелиин 1 болотор агропромышленна нэгэдэлэй ябуулһан хүдэлмэриин тоосоон, Зэдын АПО-гой кооперативна предприятинуудай эрхилһэн ажал тухай эрхилэгшэдэй тоосоон зубшэн хэлсэгдээ.

Зэдын АПО-гой правлениин түрүүлэгшэ Ю. А. Фомин гол асуудалаарнь элидхэл хэһэн байгаа. Гүрэнэй кооперативна предприятиин зэһабаригтын болон техникын талаар эрхилэгшэ А. Д. Борисов, мал ажалай талаар эрхилэгшэ А. Д. Дармаев, транспортна предприятиин ахамад инженер В. П. Якимов, барилгын управлениин правлениин түрүүлэгшэ В. Е. Еременко гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө хэһэн ажалаар тоосоонуудые хэбэ. Зэдын коммерческэ банкые эрхилэгшэ М. П. Потыльцина энэ банкын хайшан гээд, ямар зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн ба мүнөөдэрэй хүдэлмэри тухайнь, мүн энэ жэлэй финансова байдал тушаа мэдээсэл хэһэн байха юм.

АПО-гой ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ

Элидхэлдые зубшөөробыг» предприятиин ахамад инженер В. П. Якимов, барилгын управлениин правлениин түрүүлэгшэ В. Е. Еременко гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө хэһэн ажалаар тоосоонуудые хэбэ. Зэдын коммерческэ банкые эрхилэгшэ М. П. Потыльцина энэ банкын хайшан гээд, ямар зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн ба мүнөөдэрэй хүдэлмэри тухайнь, мүн энэ жэлэй финансова байдал тушаа мэдээсэл хэһэн байха юм.

КПСС-эй эмхинүүдтэ

Эдэбхи үүсхэлыень бүри дээшэлүүлхэ

Партиин Хурамхаанай райкомой бюрогой эзлжэтэ зүблөөн дээрэ «Экономическа шэнэ эрхэ байдалда ажахы эрхилэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Дэрээнэй совхозой партбюрогой ямар нүлөө үзүүлдэг, мүн энэ талаар ямар хүдэлмэри ябуулдаг байһан тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Иимэ асуудалай райкомой бюрогой зүблөөн дээрэ табигдаһандань гайхамаар бэшэ ааб даа. Юуб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ районой колхоз болон совхозуудта ажахы эрхилэлгын олон ондоо онол арганууд хэрэглэгдэдэг боложо байна бшуу. Тиихэдэ хүдөө нютагуудтахи экономическа харилсаануд үндэһөөрэ хубилна. Иигэжэ дэлгүүрэй экономико газаамнай орожо ерэнхэй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ороноймнай хүдөө ажахын ба промышленностиин үйлэдбэрилһэн продуктнууд болон продукциин наймаанай сэн нилээд ехээр нэмэнхэй. Жэшээнь, хүдөөгэйхидтэ барилгын материалнууд болон техникэ тон үнэтэйгөөр хүдалдагдадаг болоо. Тиихэдэ олзогүй, экономическа талаараа һула ажахынууд урданайхида адляар гүрэнэй хүзүүн дээрэ һуухаяа болёо ха юм даа. Тиимэһээ дэлгүүрэй экономикын заха хизааргүй үргэн далай соо ажахы бүхэн нэгэ бата шэглэл бариха болоно ха юм. Тэрэгүй һаа, ажахынууд дэлгүүрэй экономикын оршон байдалда һалаха, хосорхо байна бшуу.

— Совхозоймнай партбюро ажахы эрхилэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Энэ асуудал февраль һара соо партийна нээмэл суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ бэлэй. Иигэжэ тус суглаан дээрэ тусхай хэмжээ ябуулгануудта хараалагдажа, тогтоол баталагдаһан юм. Гэхэтэй хамта, партбюрогой ба совхозой дирекциин хамтын зүблөөн дээрэ энэ тогтоолые дүүргэхэ харгы замууд элирүүлэгдэдэг болжо байна бшуу. Тиихэдэ хүдөө нютагуудтахи экономическа харилсаануд үндэһөөрэ хубилна. Иигэжэ дэлгүүрэй экономико газаамнай орожо ерэнхэй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ороноймнай хүдөө ажахын ба промышленностиин үйлэдбэрилһэн продуктнууд болон продукциин наймаанай сэн нилээд ехээр нэмэнхэй. Жэшээнь, хүдөөгэйхидтэ барилгын материалнууд болон техникэ тон үнэтэйгөөр хүдалдагдадаг болоо. Тиихэдэ олзогүй, экономическа талаараа һула ажахынууд урданайхида адляар гүрэнэй хүзүүн дээрэ һуухаяа болёо ха юм даа. Тиимэһээ дэлгүүрэй экономикын заха хизааргүй үргэн далай соо ажахы бүхэн нэгэ бата шэглэл бариха болоно ха юм. Тэрэгүй һаа, ажахынууд дэлгүүрэй экономикын оршон байдалда һалаха, хосорхо байна бшуу.

— Совхозоймнай партбюро ажахы эрхилэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Энэ асуудал февраль һара соо партийна нээмэл суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ бэлэй. Иигэжэ тус суглаан дээрэ тусхай хэмжээ ябуулгануудта хараалагдажа, тогтоол баталагдаһан юм. Гэхэтэй хамта, партбюрогой ба совхозой дирекциин хамтын зүблөөн дээрэ энэ тогтоолые дүүргэхэ харгы замууд элирүүлэгдэдэг боложо байна бшуу. Тиихэдэ хүдөө нютагуудтахи экономическа харилсаануд үндэһөөрэ хубилна. Иигэжэ дэлгүүрэй экономико газаамнай орожо ерэнхэй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ороноймнай хүдөө ажахын ба промышленностиин үйлэдбэрилһэн продуктнууд болон продукциин наймаанай сэн нилээд ехээр нэмэнхэй. Жэшээнь, хүдөөгэйхидтэ барилгын материалнууд болон техникэ тон үнэтэйгөөр хүдалдагдадаг болоо. Тиихэдэ олзогүй, экономическа талаараа һула ажахынууд урданайхида адляар гүрэнэй хүзүүн дээрэ һуухаяа болёо ха юм даа. Тиимэһээ дэлгүүрэй экономикын заха хизааргүй үргэн далай соо ажахы бүхэн нэгэ бата шэглэл бариха болоно ха юм. Тэрэгүй һаа, ажахынууд дэлгүүрэй экономикын оршон байдалда һалаха, хосорхо байна бшуу.

Иимэ асуудалай райкомой бюрогой зүблөөн дээрэ «Экономическа шэнэ эрхэ байдалда ажахы эрхилэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Дэрээнэй совхозой партбюрогой ямар нүлөө үзүүлдэг, мүн энэ талаар ямар хүдэлмэри ябуулдаг байһан тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Иимэ асуудалай райкомой бюрогой зүблөөн дээрэ табигдаһандань гайхамаар бэшэ ааб даа. Юуб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ районой колхоз болон совхозуудта ажахы эрхилэлгын олон ондоо онол арганууд хэрэглэгдэдэг боложо байна бшуу. Тиихэдэ хүдөө нютагуудтахи экономическа харилсаануд үндэһөөрэ хубилна. Иигэжэ дэлгүүрэй экономико газаамнай орожо ерэнхэй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ороноймнай хүдөө ажахын ба промышленностиин үйлэдбэрилһэн продуктнууд болон продукциин наймаанай сэн нилээд ехээр нэмэнхэй. Жэшээнь, хүдөөгэйхидтэ барилгын материалнууд болон техникэ тон үнэтэйгөөр хүдалдагдадаг болоо. Тиихэдэ олзогүй, экономическа талаараа һула ажахынууд урданайхида адляар гүрэнэй хүзүүн дээрэ һуухаяа болёо ха юм даа. Тиимэһээ дэлгүүрэй экономикын заха хизааргүй үргэн далай соо ажахы бүхэн нэгэ бата шэглэл бариха болоно ха юм. Тэрэгүй һаа, ажахынууд дэлгүүрэй экономикын оршон байдалда һалаха, хосорхо байна бшуу.

— Дэрээнэй совхозоо ажахы эрхилэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар тон ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Кооперативууд байгуулагдана. Түрүү дүй дүршэлтэй ханилсаа. Тиихэдэ совхозой зарим мэргэжэлтэд хуршэ Баргаженай районой Уланай колхозодо айлшалга.

Һүүлэй үедэ совхозой дирекци болон партбюро ниитынгээ малай ашаг... шэмые дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Иигэжэ ажахы үүлтэр һайнтай 7 буха 70 хуса, 50 гунжа, 30 гүү, 3 азарга худелдажа абаа бэлэй.

— Ажахые ашаг үрэтэйгөөр эрхилэлгын онол арганууд дэрээнэйхидтэ бии. Эдэ онол арганууд ганууд ашаг ажалда бүгтыһэн шишье, хүдэлмэридэ гараа холгоогоогүй бишье адлирхуу байдалтай болоод байна бэшэ гүбди? Мэнай энэ гүрэндэ хуу юумэн хазагай хажуу гэжэ би үнинэй мэдэнхэй һэм. Ямар нэгэн юумэ бүтээхын тула хургаяашье ёдойлгоогүйб, ёдойлгохошьегүйб».

Иимэ хүнүүдтэ харюу үгэжэ зоболтогүй гэжэ мэдэнэб. Ленин багшын һургаал, заабаринууд хазагайруулагдаһан байтаа ха юм гээ һаашь, Ленениие дорожмолһон үгэнүүдые сагдары олохо. Хүдэхэшүүлые шагнанхаар, зайсаһан дээрэ. Илангаяа мүнөө, тухайлхада, ямаршье хуймаа татагшад, хэрээгы, хэтэрхы зан гаргагшад бүри сүлөө болоо, урданайхидал адли тэдэниие хүн зон шоо үзэнэгүй.

Тэзд энэ үбгэжөөл гансал гомдол гэмшэлээ уридланхай, абахыень сагсоогоо абаһан аад гэжэ һанажа болохот. Үнэхөөрөөшье, миниї ажал үндэрөөр сэгнэгдэһэн юм. Социалис Ажалай Геройн, РСФСР-эй габьяата урлан нарижуулагшын нэрэ зэргэтэйб. Тэзд мүнөө сагта иимэб, тиимэб гээ һаа, нэадалуулаад һалахаш. Тэрэ минии хүршэдэл адли үзэн ядангаар ураламаа жэмылгэгшэд олдохол ха юм. Гэбэ ябашье, эдэ шагналнуудни хара хүлһөөрөө олдоһон, хэлээшье һаам, үлүү һайрхалта болохогүй гэжэ һанаандаа ойлгодогби. Дайнда хабаадаһанби.

Өөрөө би ороймоол табан класс эрдэмтэйб. Юрын электро-гагнууршан гээшэб. Эсэгэмни Иван Минеевич революциин үедэ паровозчигоор хүдэлһэн, гартаа айхабтар дүйтэй хүн байһан юм. Буугай ганса сэмгэ абааб лэ бүү бүтээжэрхидэг шадабаритай һэн. Эсэгыньһээ ульһа бага зэргэ абаа һэн гүб, гэбэшье миниї жараад онуудаар хабсарган бүтээһэн конвейермни мүнөөшье болотор консервын үйлэдбэридэ ашаглагдаһаар. Анхандаа иимэ конвейерэй үгы байхада, эхэнэрнүүд гээшэ жэрысэ зогсонхой, һахы һалаг ажалладаг, бүтээгдэшье бага һэн. Комбинадай директор тиихэдэ байһан А. С. Горобец ехэл намайе дэмжэһэн юм. Юу хэлэхэб, сэхэ сэбэр хүн һэн даа. Һүүлдэнь өөрөө Совнархоздо хүдэлмэридэ ороод байхадаа, сүлөө сагтаа бидэнэртээ эрьежэ, өөрынь автомат-машина бүтээһэн юм. Гэбэшье эрдэм мэдэсэ ехэтэй хүн хадаа орёо байгуулгатайе хэхэ гэжэ ороолдоо. Энэнь алдуутай байшоо. Тэрэ үедэ хүдэлмэрилэгшэд мэргэжэлэй талаар тусхай ехэ бэлэдхэлгүй, орёо машина ашаглаха аргагүй байгаа. Тездшье шиинг нойтотой байдалда хэрэглэхэдэ

МОСКВА—КАЗАНЬ ХОЁРОЙ ХООРОНДОХИ ТҮМЭР ХАРГЫН МОСКВА—СОРТИРОВОЧНАЯ ДЕПОГОЙ АРБАН ТАБАН ХҮДЭЛМЭРИШЭД 1919 ОНОЙ АПРЕЛЬ ҺАРЫН ҮДЭР ҺАЙН ДУРААРАА ТҮЛӨӨРИГҮЙГӨӨР ХҮДЭЛЖЭ, ХҮСЭ ЕХӨТӨ ХҮДЭЛӨӨНӨЙ ЭХИ ТАБЯА ҺЭН.

ЗУРАГ ДЭЭРӨ: «1920 ОН. ЛЕНИН КРЕМЛЬ СОО ҮНГЭРТЭГДЭҺЭН СУББОТНИГТО» ГЭҺЭН Н. СЫСОЕВОЙ ЗУРАГҺАА БУУЛГАБАРИ.

БУРХАН БӨШӨ — ХҮН

ЛЕНИН... Хэдыхэн жилэй саана ямаршье хүн сэдьхэлээ долгисуулангүй, энэ нэрые дурдаха гэҳшье мэдэхэгүй, шүүмжэлэн дуугархые ухаандашье оруулхагүй жэшээтэй байгаа.

Ленин тухай, тэрэнэй зохёолнууд тухай шүүмжэлхы үгэнүүдые анха түрүүн би 1974 ондо — дуулаа һэм гээ һаа, буруу болохо — уншаа һэм. Тэрэ хадаа «Материализм ба эмпириокритицизм» гэжэ нэрлэгдэҳэн философско суута зохёолынь шэнжэлһэн, шүүмжэлһэн рецензинүүд байгаа. Ленин гэҳшэ ямаршье нүгэлгүй, алдуу эндүү хэдэггүй, харин ондоо — ухаа муутай зоной харгые залажа, алдуугынь заажа үгэжэ ябадаг хүн байгаа гэжэ мэдээ орохоһоомнай хойшо манда ойлгуулдаг бэшэ һэн гү? Ленин тухай шүүмжэлхы бодолшье толгойдоо оруулхаяа сээрлэжэ ябан гэхэдэш... шүүмжэлхы рецензи гарташни орошохо юм лэ! Илангаяа нэгэ авторынь —Вера Засулич гээшэ һэн ха. — аргагүй шэрүүнээр тэрэ зохёолынь шүүмжэлһэн байгаа һэн. Тиихэдээ илангаяа зохёолой хэлые гомгүй шүүмжэлээ: «Энэ муухай хэлэниинь гэжэ...» («Этот ужасный язык») гэхэ мэтээр номой найруулгые дайранхай һэн.

Тэдэ рецензинүүдтэй танилсаһан хойноо «Материализм ба эмпириокритицизмые» дахин иража үзэхдөө, үнэхоороошье, бүтэхэтэй - бүтэхэгүй үгүүлэлнүүд, үгэнүүд дүүрэн байна гэжэ анхараа бэлэйб: «Угаадаһантайнь хамта үхибүү гергажа хаяжархиха», «Эрэ хүнэй хүрэнгөө гергаһан шэнги» гэхэ мэтэ.

Гэхэ зуура Ленин гээшэ, минии һанахада, хуушан дэлхэйе урбуулха, һендаргаха гэжэ заягдан түрэһэн хүн байгаа. Хүн бүхэн өөр өөрынь одоо мүшэн доро түрэдэг, тэрэнэйнгээ нүлөөн доро ажаябадалынь бүрилдэдэг гэжэ бүхы дэлхэйн зурхайшадай, эрдэмтэдэй тодорхойлдогые, баталан хэлэдэгые мүнөө хэншье буруушаанагүй.

Алишье шаханние К. Марксһаа, Лениниһээ эхилжэ буруушаагаад, сталинизмын үедэ бурханай номлолые үндэһэндэнь хүрэтэр сүгтөөхэ (үгы хиихэ),.. мүртөө, эрдэм соёлдогар хүрэжэ,һэнэгтэй. хүнүүдээ хюдажа хаяһан манай гүрэн мүнөө болоходо, хугжэлтынгөө шатаар Африкын эгээл гэрэгдэнги оронуудтай адли болоод байна бэшэ аал? Яагааб даа, генетигүүдые һүйдхэһэн үе сагые һанаял. Һаһан соогоо хоёр дахин хүндэ сохилтодо ороһоноо мэдээжэ совет эрдэмтэн-генетик, академик Н. Дубинин «Мүнхэ урасхал» («Вечное движение») гэжэ ном соогоо дурдан бэшэнхэй. «Ураг-шагүй зондо — ухаагүй ноёд» гэһэн үгэ яг үнэн гээшэ гү гэжэ һанахаар бологшо. Н. С. Хрущевой үедэ Т. Д. Лысенкын һөөргөө тархяа шохойлгоод, партийн ЦК-гай Генеральна секретарие үгэдөө оруулаад, өөрынгөө хуурмаг туршалгые харуулан этигүүлжэ шадахалаар, генетигүүдые хоёрдохёо «няаа даралган» болоо һэмнай даа...

Һандаруулгын одон доро түрэһэн Ленин багшымнай бүхы каһан тэмсэл соогуур үнгэрөө. Түрүүшынь томо зохёол «Юу хэхэб?» гээшэһээ эхилээд, бага ехэшье зохёолнуудынь уншахада, тэмсэлэй ольһоор нэбтэрэнхэй. Дайсадтаа гахэ гү, али өөрынь хараа бодолые эсэргүүсэдэг, диалектическэ материализмын сэб сэхэ шугамһаа халиһан хүнүүдые гамгүй ёлтолдог, шүүмжэлдэг, унаса-бодосо нэрэ гарган бэшэдэг байгаа.

Өөрынгөө бодолой зүб байһые баталха ондоо арга үгы һэн хойнонь яаха байгаа юм? Мүнөө үеын алишье шатын Соведүүдтэ һунгагдаһан арадай депутадууд баһал нэрэ гаргалсан, бэе бээ хараана бэшэ аал? Нэрэ гаргаха, ондоо хүндэ ярлаг эүүлгэдэг ёһо В. И. Лениннһээ эхитэй гэжэ гү? Магадгүй. Зүгөөр революциин урда тээхишье публицистнүүд тиимэрхүүл бэшэ һэн гү?

Хубисхалай илалтада, хэдэн гү, али амяараа орондо хубисхалай илаха байһанда, мүн тэрээнһээ дамтаран, бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэдэй илаха байһанда этигэдэг байгаа.

«Иматтал манда социализмые илахын түлөө бэшэ, эртэ урдын буурал сагай аймшаттай муухай ан арьяатан тухай бододог шэнгээр, капиталистнуудые ба помещигүүдые манай хүүгэдэй иматтал дурдахын түлөө бэшэ, — мантай хамта бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэдэй илахын түлөө бидэ тэмсэнэбди гэжэ таанар харанать» (В. И. Ленин «Зохёолнууд», 37-дохи боти, 519-дахи нюур).

Үгышье һаа, ондоо жэшээ дурдая: «Бүхы дэлхэйдэ энэ холбоон ургажа байна. Хубисхал дүтэлхэ, хаа хаанагүй үргэдэнэ. Һаяхан Венгридэ хубисхал илаа. Совет засаг — хүдэлмэришэдэй засаг Венгридэ тогтоогдоо. Иимэ юумэндэ бүхы арадууд зайлашагүй ерэхэ ёһотой.

Нухэд, улаан армеецүүд! Хатуугаар жагсагты, батаар, эбтэйгээр! Дайсадта эсэргүүсэн, зоригтойгоор ураглаа! Бидэ илахабди. Россида унагаагдаһан помещигүүдэй ба капиталистнуудай засаг бүхы дэлхэйдэ илагдахаа!» — гэжэ 1918 оной мартын 29-дэ Улаан Армида эльгээһэн хандалга соогоо В. И. Ленин хэлэһэн байдаг (В. И. Ленин «Зохёолнууд». 38-дахи боти 235-дахи нюур). Хэн мэдэб, наһа эдлэжэ, удаан ябаа һаань, хубисхалай хугжэлтынь зам ондоогоорошье эрьежэ болохо һэн гү гэжэ һанахаяа өгша.

Тэрэ Ильич бурхан бэшэ оюун бэлигтэй шье һаа, юрын амиды хүн байгаа гээшэ аяб даа. Өөрынгөө һанаһан үгэ-һэн юумые үнэн бодото байдалтай вялидхан. Үгтөө- мүнөөгүй бүхы дэлхэйдэ хубисхалай илахаяа байһан түхай һанаһаниньшье гайхалгүй.

В. И. Ленин хатуу шэрүүн, хэрээгы хүн байгаа гэжэ мүнөө хүнүүд шүүмжэлнэ. Бүхы каһанайнгаа хүсэл зорилгые бэелүүлээд, засагаа гартаа абахадаа, яаха байһан болоноб? «Хатуу хүн хуули барихаа», — гэһэн буряад арадай сэсэн үгэ бии. Засагаа буляалгаһан ангитан һайн дуреераа сухарихаяа байгаагүй. Хэдэн жэл соо бүшагахаһан граждан дайн энээнийе гэршэлнэ.

Үлүүсэ хатуу аашаараа иматтал Россин бэшэ, харин бүхы түби дэлхэйн болбосоронгы хүн зоной дүра гуталгаа гэжэ мүнөө ама аманнаа абалсан, Лениниие шүүмжэлдэг болонхой. Жэшээнь, II Николай хаанай гэр бүлые нялха үхибүүнтэйнь, барлагуудтайнь шуһата муухайгаар хюдахые зүбшөөгөө гэдэг. Зүбшөөһыень элирүүлһэн саарһа би хараагүйб, уншаагүйб. Хэрбээ зүбшөөһэн байгаал һаа, хүлисэшэгүй аймшаттай алдуу хээ гээшэ заб даа. Үнэхөөрөө зүбшөөгөө юм һаань, тиимэ ухаатай сэсэн хүн саад, үри седанарай, түүхын сүүдэй шэгнүүр тухай тархидаа юундэ оруулаагүйб, хожомой саг тухай юундэ бодоогүйб гэжэ һанахаар.

Хубисхал эмхидхэн бэелүүлхэдээ, хамаг зөөрикие гартаа абажа, тэһэртэрээ баяжааша үсөөхэн баяшуулда дарлуулжа байһан олон түмэн үгытэйшүүлдэ баяр жаргал олгохо гэжэ эрмэлэзһэниинь хэндэшье ойлгосотой.

«Яагаад буржуазние унагаахаб .яагаад булихаб гээшэдэ бидэ һураабди, энээгээрээ омогорхонобди. Дунда шадалтай хэдэн миллион тарташадтай яажа һайнаар харилсахаяа, яагаад этигэлыень бэе гээшээ татахаяа бидэ үшоол һураадүй байнабди — энэн түхай сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Зүгөөр зорилгоёо бидэ ойлгообди, энэ зорилгые табяабди, тиигээд бүхы найдалаа, бүхы эрдэм мэдэсээ, бүхы эрэлэ зоригоо гэршэлэн, бидэ өөһэдтее хэлэнэбди: энэ зорилгоёо бидэ бэежүүлжэ шадахабди, тиихэдэмнай социализм огто илагдашагүй болохо», — гэһэн үгэнүүдээр 1919 оной мартын 23-да хүдөө нютагууд тухай элидхэлээ түгэсхэһэн байгаа. (В. И. Ленин «Зохёолнууд», 38-дахи боти, 205-дахи нюур).

Тоэд В. И. Лениниэй наһа барһаан хойно дунда шадалтай таряашадые нюдарган баяшуулай тоодо оруулжа, хаша хашаһаар, һүүлэй һүүлдэ иишэ тиишэнь сүлэжэ, урхиргэн үгы хэһэн зон гэхэдэ, И. В. Сталин, тэрэнэй баруун гарнууд һэмнэй даа!

«В. И. Лениниэй суртал аюулда ороод байна, үтэр аршалаттыі» — гэжэ партийна комитедүүдэй удамаршад хуушанайнгаа гуримаар журналистнуудта заабари үгэнэ.

Зүгөөр Ильичтэ аршалалта хэрэггүй. Байгуулһан суртальнь үнэн юм һаа, ямаршье хаалтые сүмэлжэ, хирэ тооһые дабажа, дахин мандаха.

Эндэ нэгэ зүйл тухай хэлэнгүй гаража болохогүй. В. И. Ленин бурхан бэшэ гэжэ дахин һануулая. Хүрэнгэтэ дэлхэйе урбуулха, онгиргохо, хубилгаха гэжэ түрэһэн хүн. Тэрэнэй революционно суртал саг сагта зохилдуулагдан хугжэжэ байха ёһотой байгаа. Гэбэшье хэрэгыень үргэлжэлүүлһэн хүнүүд һургаалыень хубилшагүй номнол, өөрыень сэргэ бурхан болгожорхёод, суртальнь хүн зоной ашта туһада бэшэ, харин шүдэр болгохо, туляаха, зобоохын тула хэрэглээ! Ильичэй нэрые туг болгоһон бэеэрээ, тэрээгээр халхабша хээд, хара хэрэгүүдэ үүсхэдэг байгаа бэшэ гү?! И. В. Сталиншье, Н. С. Хрущевшье. Илангаяа Л. И. Брежнев хэнһээньшье илгармаар аашалаа, гүрэн түрээ хулгайшадай, эдилгэ абагшадай, ондоогооршье забхайрагшадай ороч болгожорхёо. Энэнь мүнөө бүхы дэлхэйдэ нюуса бэшэ болонхой!!!

Үгэнөө улам хэлэбэл, Совет засагай илаад байхада, эдилгэ абагшадтай гам хайрагүй тэмсэхые уряалжа. В. И Ленин олон удаа хэлэһэн. бэшэһэн юм. Н. К. Крупскаятай хоюулан яаһан даруу, улуу булуу зөөри суглуулдаггүй байһыень Смольнодохи, Кремльдэхи музей - байрануудынь гэршэлдэг лэ.

Ц. ДОНДОГОЙ.

оной апрелийн 20-дахи нюур. Сергеевна Шагинян архивта байһан материал- жэлэй турша дотор нарин нягтаар шэнжэлжэ, «Үнэн» сэдвэ — үнгэрһэн зуун жэлэй 70-Ильичэй Лениниэй эсэгэ — үнгэрһэн зуун жэлэй 70-гуйдаг. Ленин «Бүхы» гэһэн роман-хроника бэшэһэн юм.

БЕСТУЖЕВТА ЗОРЮУЛАГДАНА

Режиссер Барас Халзановай «Нет чужой земли» гэhэн фильм Улаан-Удэ хотын «Прогресс» кинотеатр соо апрелиин 22-ой үдэшын 7 часhаа харуулагдажа захалха. Свердловскын киностудиин «Зов» гэжэ нэгэдэлэй буулгаhан энэ фильм Буряад орондо хоёрдохи нютагаа олоhон декабрист Николай Бестужевай түрэhөөр 200 жэлэй ойдо зорюулагданхай.

Артист Петр Юрченко Николай Бестужевай ролиие гүйсэдхэнэ. Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай артист Должид Тангатова Бестужевай hамганай рольдо наадана. Мүн фильмын бусад рольнуудые Наталья Анибасарова, Жанна Прохоренко, буряад драмын театрай артист Чимит Ринчинов болон бусад актернууд гүйсэдхэжэ, кино харахаяа орогшодые хүжарлуулхань дамжаггүй. Тус фильмые Вячеслав Еврилов буулгаба.

Декабристын ажабайдал, ажал ябуулгые харуулhан фильм нэгэл үдэр, нэгэ удаа табигдахаар хараалагдана. Мүн «Нет чужой земли» гэhэн уран hайханай фильм Новоселенгинск тосхон абаашагдажа, апрелиин 25-да харуулагдаха юм.

Н. БУДАЕВА.

БАРЯАША

Бата-Хэшэг Бадмаевич Санжиевтай уулзаха хүсэлтэй Улаан-Удэ хотодо оршодог Эсэгэ ороной хамгаалгын Агуурсхэ дайнай ба Совет Армиин ветерануудай гостиналь ошоод, коридор соо, эмшэндэ аргаламжадаа ороод гараhан хүнтэй хөөрэлдэн hуунаб:

- Хүндөөр үбшэлжэ, операци хүүлэhэн хүм даа. Тэрээнэй hүүлдэ 2-дохи бүлэгэй инвалид болонхойб. Т...мэhээ үе-үе болоод лэ эмшэлгын газарта ороожо, аргаламжа хүүлэхэ баатай бологдоно. Үбшэн тухайгаа тобшолжо хэлэхэ болоо hаа, нюргамни үбдэдэг, шалажа шархирдаг юм. Энэ эмшэлгын газарта хоёрдохиёо аргалуулжэ байнаб. Бата-Хэшэг Бадмаевичта нюргаяа эльбүүлхэдэмни өхэл hайн байна. Юрэдөөл, эмтэй домтой гартай, үрин нялгай зантай эмшэн гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб,— гэжэ нүхэр Н. В. Тармаева мэдүүлбэ.

Эмшэндэ аргаламжада ороод гараhан зондо hанамжаяа хэлэхыень дурадхахадамни, мүн лэ Б-Х. Б. Санжиев тухай дулааханыр дурдана.

Одоошье эмшэнэй гансаараан үлэжэ, сүлөө ороходонь, таhалгадань орожо, танилсажа, хоорэлдэхэ аргатай болобоб. Ерэhэн зорилгоёо дуулгахадамни, дурата дурагүй өөрынгөө намтар хөөрэлэ захалба. Сэхыень хэл. Эмшэн баряашан гээшэ үгаар дамжажа ерэдэг онсо бэлиг гэжэ hанадаг байгааб. Бата-Хэшэг Санжиев ү хоорэлдэhөөр hуухадаа, угтань баряашан хүн үгы байгаа гэжэ элирүүлхэдээ, өхэ гайхабаб. Харин баряашан болохо гэжэ шиидэhэниинь онсо өөрынь түүхэтэй байшаба. Энээн тухайнь тогтожо зураглаха хүсэлтэйб.

1960 оной зунай эхин hарада буянта hайхан Буряад ороной-найй үзэсхэлэн гоё газарнуудай нэгэн болохо Захааминай аймагай Нурта нютагые тойроhон хубшэ тайгын ногооржо, тэнгэри тулама хада уулануудтань ухы шубуудай хонгёохон дуунай эдэлэн байhан үедэ Бадма Бандеевич, Татьяна Дымбрыловна Санжиевтанай бүлэдэ дүрбэдэхи үхибүүн түрэбэ. Хоёр эгэшэнэрые, нэгэ ахые дахажа гараhан хубүүндээ баярлаhан гэртэхининь Бата-Хэшэг гэжэ жэнхэни буряад нэрэ үгөө hэн.

Хүбүүхэн үдэо хоногой ошохо бүри өөдөө боложо, гэртэхинэ баясуулжа, таба хүрөөд ябахадаа, гэнтэ хүндөөр үбшэлбэ. Багаhаа шуран, түргэн хубүүхэн толгойгоо өхэөр дорьбоohон байгаа бшуу. Тиимэhээ толгойнь шуhанай дараса өхэ байгааб гэжэ шэбшэхэдээ, баряашан болохо ёhотойб гэжэ батаар шиидээ hэн. Энэл хүсэлөө бэлүүлхэ зорилготой Кисловодск хотын массажистнуудай hургуулида ороод, хоёр жилэй туршада hуража, амжалтатайгаар дүүргээ. Тэрэ сагhаа хойшо дээрэ дурсагдагша эмшэлгын газарта хүдэлнэ.

Массажистнуудай hургуулида hурахадаа, олон hонин хүнүүдээр танилсаа. Бата-Хэшэгэй саашанхи ажабайдалда тэдэ зоболожо, нюдэнэйнгөө хараа алдаhан, хэбтэри болоhон хүбүүгээ түрэлхидынь Новосибирск хотын эмшэлгын газарта абаашаа hэн. Тэндэ бэрхэ докторнуудай аргаламжа абаагүй hаа, Бата-Хэшэг hохор болохо байгаа. Гэбэшье өхэ сагай алдагдаhан тула нюдэниинь муудажа, мүнөө хүнэй дүрсэ, мүрөө бүрүүлхэнээр хараха хараатай үлөө.

Тиихэдэ бэрхэ баряаша хүнэй абаhаар барюулhан байгаа hаа, ямаршьегүй эдэгэжэ болохо байгаа ёhотой гэжэ Бата-Хэшэг Бадмаевич бодомжолон hуугаа hэн.

3-дахи классhаа эхилжэ, Эрхүү хотын нюдэнэй хараа муутай, харахагүй үхибүүдэй тусхай hургуулидо hуража, 1978 ондо тэрэнээ дүүргээ hэн.

— Юун ха hэм. Үхибүүд хадаал үхибүүд. Бэшэ үхибүүдэй наададаг нааданууды наадаха дуратай байхабди. Мүргэлдэн, мүргэлдэн, бүмбэгэ эрьюулжэ, футбол наадахабди даа,— гэжэ Бата-Хэшэг үхибүүн наhаяа эрьюулэн бусаажа hуугаа бэлэй.

hургуулияа дүүргэhээр, Улаан-Удэдэ ВОС-ой тусхай эмхидэ таблагшаар ажаллажа эхилээ. Тэрэл үедэ баряашан болохо гэжэ бодомжолдог болоhон байгаа. Эмшэн боложо, нэгэшье үбшэнтэниие аргалаа hаа, ядажа ябаhан хүндэ туhалха байгааб гэжэ шэбшэхэдээ, баряашан болохо ёhотойб гэжэ батаар шиидээ hэн. Энэл хүсэлөө бэлүүлхэ зорилготой Кисловодск хотын массажистнуудай hургуулида ороод, хоёр жилэй туршада hуража, амжалтатайгаар дүүргээ. Тэрэ сагhаа хойшо дээрэ дурсагдагша эмшэлгын газарта хүдэлнэ.

Массажистнуудай hургуулида hурахадаа, олон hонин хүнүүдээр танилсаа. Бата-Хэшэгэй саашанхи ажабайдалда тэдэ зоболожо, нюдэнэйнгөө хараа алдаhан, хэбтэри болоhон хүбүүгээ түрэлхидынь Новосибирск хотын эмшэлгын газарта абаашаа hэн. Тэндэ бэрхэ докторнуудай аргаламжа абаагүй hаа, Бата-Хэшэг hохор болохо байгаа. Гэбэшье өхэ сагай алдагдаhан тула нюдэниинь муудажа, мүнөө хүнэй дүрсэ, мүрөө бүрүүлхэнээр хараха хараатай үлөө.

Тиихэдэ бэрхэ баряаша хүнэй абаhаар барюулhан байгаа hаа, ямаршьегүй эдэгэжэ болохо байгаа ёhотой гэжэ Бата-Хэшэг Бадмаевич бодомжолон hуугаа hэн.

3-дахи классhаа эхилжэ, Эрхүү хотын нюдэнэй хараа муутай, харахагүй үхибүүдэй тусхай hургуулидо hуража, 1978 ондо тэрэнээ дүүргээ hэн.

— Юун ха hэм. Үхибүүд хадаал үхибүүд. Бэшэ үхибүүдэй наададаг нааданууды наадаха дуратай байхабди. Мүргэлдэн, мүргэлдэн, бүмбэгэ эрьюулжэ, футбол наадахабди даа,— гэжэ Бата-Хэшэг үхибүүн наhаяа эрьюулэн бусаажа hуугаа бэлэй.

hургуулияа дүүргэhээр, Улаан-Удэдэ ВОС-ой тусхай эмхидэ таблагшаар ажаллажа эхилээ. Тэрэл үедэ баряашан болохо гэжэ бодомжолдог болоhон байгаа. Эмшэн боложо, нэгэшье үбшэнтэниие аргалаа hаа, ядажа ябаhан хүндэ туhалной өхэхэн нүлөө үзүүлhэниинь дамжаггүй. Жэшээлбэл, баряашанай мэргэжэл шудалхадань багшань болоhон В. И. Дунаев тухай дурдалтай. Энэ хүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ байлдаанай талмай дээрэ хараагаа алдаhан байна.

Мүн тиихэдэ, философиин багша Радненкын хэшээлнүүдые өхэөр hонирхон шагнадаг байhан Бата-Хэшэг Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай дээдэ hургуулиин түүхын таhагые заочноор hуража дүүргээ. (Дээдэ hургуулида гансаган лекци шагнажа hураха гээшын хэды бэрхэтэй байhыень таанад уншагшад тухайлна ёhотойт. Эндэ суг hураhан нүхэдэйнь өхэ туhалалсаhан тухай дурдалтай байна.)

Б-Х. Санжиев арбаад жилдэ эмшэлгын газарта хүдэлхэ зуураа, коллектив соогоо хүндэтэй, дуршэлтэй мэргэжэлтэдэй нэгэн боложо тодоронхой юм. Энэ баряашанай аргаламжада хүртэжэ, үбшэнтэд нюрганай, толгойн, үе мүсын үбшэнhөө аргалуулна, мүн шуhанайнгаа дараса жэгдэрүүлнэ.

Эндэ тогтожо хэлэмээр үшөө нэгэ баримта тухай дурдалтай. Гэр байра тухайнь hонирхоходомни, Б-Х. Б. Санжиев залуу бүлын байха хамтын байра соо хани нүхэртээ, хоёр үхибүүдээрээ нэгэл таhалгатайбди гэжэ мэдүүлээ hэн. 1981 онhоо гэр байрын эзлжээндэ байдаг юм ха. Гэбэшье гэр байраяа hайжаруулхабди гэжэ найданагүй. Ушарынь хадаа энэ асуудалай өхэл хүндүүлхэй, хүшэр байhаниинь эли юм аабза. Гэбэшье нигүүлэсхы сэдьхэл, үбшэн зондо али болохоор туhалха гэжэ хэлсэдэг мүнөө сагта Б-Х. Б. Санжиевай хүдэлдэг коллективэй профсоюзай эмхи 1-дэхи бүлэгэй инвалид хүндэ анхаралаа хандуулжа, гэр байрыень hайжаруулха талаар анхарха ёhотой байгаа гэжэ hанамаг.

Зунай hайхан сагта түрэhэн тоонто Нуртаяа ошоод, нуга сабшалан дээрэ гаража, хүрсэхан хажуураар үбhэ сабшажа ябахада ,өхэл зохид байдаг даа гэжэ Бата-Хэшэг өөрөө бэлэй. Зондо туhатай ябахые, ямаршье хүндэ ажал хэхые ороолдохо гээшэ Бата-Хэшэгтэ ямар өхэ хүсэл зоригой эрмэлзэлэй хүсөөр бэелүүлэгдэнэ гээшэб гэжэ шэбшэн hуугаа hэм.

Г. ДАГБАЕВ.

Телевидени

АПРЕЛИИН 22-hоо 28 ХҮРЭТЭР

Понедельник, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 7.30—«Үглөө». 10.00—Экономикын талаар шэнжэлэл. 10.20—Мультфильм. 10.30—Футболой шэнжэлэл. 11.00—«Шаг»—уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи серн. 13.00—Шэнэ hониной албан. 16.00—«Мельница на окраине города»—уран hайханай фильм. 17.05—«Хоорто минии дуулахамни дуулдадаг». 17.45—Хүүгэдтэ дамжуулга. 18.45—«Живой Ленин»—баримтата фильм. 19.15—Д. Шостаковичи. 19.30—Шэнэ hониной албан. 19.45—Россин фермернүүдэй хоороон. 20.15—Экономикын талаар шэнжэлэл. 20.30—Баримтата фильм. 20.45—М. Шатров. «Так победим». Москвагай М. Горькиин нэрэмжэтэ уран hайхонай академическэ театрай фильм-зүжэг. 22.00—Время. 22.45—«Так победим» фильм-зүжэгэй үргэлжэлэл. 00.05—Публицистическэ фильм. 00.35—Улаасхоорондын шэнэ hонин. 00.50—СССР-эй Гостелерадиогой ород дуунай академическэ хоорой концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 8.00—Үглөө. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Меби́ус тухай. 9.35, 10.35—Түүхэ. 9-дэхи класс. 10.05—Итальян хэлэн. 11.05—Манай саад. 11.35, 12.40—Литература. 11-дэхи класс. 12.05—Адам Смидэй мүнгэн зоорь. 13.05—П. Бильм—Белоцерковский. «Шторм». Гүрэнэй Моссоведэй нэрэмжэтэ академическэ театрай фильм-зүжэг. БУРЯАДАЙ ТЕЛЕВИДЕНИ. 17.05—Мультфильм. 17.15—«Волшебная лампа Алладина»—Буряадай гүрэнэй опера, баледэй академическэ театрай зүжэг. 18.30—Буряадай залуу уран зохёолшодой конференцыhээ репортаж. 19.00—Байгал. 19.20—«Өёдолой «Туяана» нэгэдэлhээ репортаж. 19.15—СС... Лхасаран... хэтэ... угтуулан... Соносхолн... Хоккейгэ... нат. Фин... суглуулан... Забhарла... нойрсогто... Время. 2...

Вторник, 23

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 7.30—«Үглөө». 10.00—Шухала асуудалаар репортаж. 10.50—М. Шатров. «Так победим»—фильм-зүжэг. 13.00—Шэнэ hониной албан. 13.15—Хүүгэдтэ дамжуулга. 16.00—«Перед экзаменом»—уран hайханай фильм. 17.10—Гэр бүлын альбом. 17.25—Мультфильм. 17.35—Хүүгэдэй хүүжэмтэ клуб. 18.20—Чемпионуудтай хамта. 18.35—Баримтата фильм. 19.15—Фольклорно «Волочовники» ансамблиин концерт. 19.30—Шэнэ hониной албан. 19.45—Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. 20.15—«Деловой курьер» дамжуулга. 20.30—Мультфильм. 20.45—«Нет чужой земли»— уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.45—«Вид» дурадхана. 23.30—Кинопанорама. 01.10—Улаасхоорондын шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Карели тухай. 9.35, 10.35—Географи. 8-дахи класс. 10.05, 11.05—Франц... 7-дохи класс. 12.05—Менеджер Шкляр болон бусад. 13.05—Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Финляндиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануудаа. 14.25—Улаасхоорондын шэнжэлэл. БУРЯАДАЙ ТЕЛЕВИДЕНИ. 18.05—Киноочерк. 18.25—Хүдөөгэй ажал хэзээгүүд. 18.35—Эрдэмтэд юу дурадханаб. 18.45—Өёдолой «Туяана» нэгэдэлhээ репортаж. 19.00—Байгал. 19.20—«Өёдолой «Туяана» нэгэдэлhээ репортаж. Гэр... жэлэл. 20.30—Баримтата фильм. 20.45—Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Финляндиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануудаа. 14.25—Улаасхоорондын шэнжэлэл. БУРЯАДАЙ ТЕЛЕВИДЕНИ. 18.05—Киноочерк. 18.25—Хүдөөгэй ажал хэзээгүүд. 18.35—Эрдэмтэд юу дурадханаб. 18.45—Өёдолой «Туяана» нэгэдэлhээ репортаж. 19.00—Байгал. 19.20—«Өёдолой «Туяана» ... даар). МОСКВА. ... дэлхэйн ... дин ба ... мал ... мя. 22.4... Советэй ... Н. Паганини... навал». 23... хэйн чем... СССР-эй ... манданууд...

Среда, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 7.30—«Үглөө». 10.00—«Деловой курьер» гэhэн дамжуулга. 10.20—Мультфильм-нүүд. 10.45—Чемпионуудтай хамта. 11.00—«Нет чужой земли»—уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 12.15—Хүүгэдэй хүүжэмтэ клуб. 13.00—Шэнэ hониной албан. 16.00—«Двое в песках»—уран hайханай фильм. 17.05—Абьяас шуналтай хүүнүүд тухай. 17.20—И. С. Бахай болон Л. В. Бетховеной фортепианна зохёолнууд. 18.00—Промышленна предприятинуудай хамhабариин ажахынууд тухай баримтата фильм. 18.20—Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.20—«Голоса России» телерадиоконкурсын лауреат Е. Молодцова дуулаха. 19.30—Шэнэ hониной албан. 19.45—XXI зуун жэлгэр бүлын улаасхоорондын аяншалгын зуун жэл. 20.45—«Нет чужой земли»—уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.40—С. С. Прокофьевой түрэhөөр зуун жэлдэ зорюулагдаhан баярай үдэшэ. 00.40—«Телескоп».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Мнемозиные бэдэржэ. 9.35, 10.35—Физика. 9-дэхи класс. 10.05,11.05—Немец хэлэн. 11.35, 12.35—Хүүгжэм. 5-дахи класс. 12.05—Искусствын литэ. 13.05—Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. США-гай ба СССР-эй суглуулагдамал командануудаа. БУРЯАДАЙ ТЕЛЕВИДЕНИ. 17.05— Тэхэ Бабаевын hайндэр (буряадаар). 18.00—ТЭЦ-2-то тохёолдоhон хүшэр хүндэ байдал тухай. 19.00—Байгал. 19.20—Эхэ ороноо хэн хамгаалаа... депутат ... жүүлгада... далай ... шэдтэ ... —Соносх... 21.00—«А... гашуул!» С. Есенин... мэ. 22.00... дээрэ. 23... —уран hай... 2-дохи сер...

Четверг, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 7.30—«Үглөө». 10.00—МВД-hээ мэдээсэнэ. 10.20—Мультфильм. 10.55—«Нет чужой земли» —уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 12.10—Футболоор Европын чемпионуудай кубок. «Марсель» (Франци)—«Спартак» (Москва). 13.00—Шэнэ hониной албан. 13.15—Футбол. «Марсель» (Франци)—«Спартак» (Москва). 16.00—«Мост через жизнь»—уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 17.20—Абьяас шуналтай хүнүүд тухай. 17.35—Н. Шипиловэй шүлэгүүд. 17.50—«Илагшад». 18.50—«Экран дээрэ 01 албан». 19.20—«Голоса России» телерадиоконкурсын дипломдо хүртэhэн дуунай «Туймаада» ансамблиин концерт (Якутск). 19.30—Шэнэ hониной албан. 19.45—«16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 20.30—Мультфильм. 20.45—«Хүн ба хуули». 22.00—Время. 22.45—Футболоор Европын чемпионуудай кубок. «Марсель» (Франци)—«Спартак» (Москва). 00.20—Улаасхоорондын шэнэ hонин. 00.40—Дуун тухай дурсалга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Россин гоп хотонууд. 9.45, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 5-дахи класс. 10.05, 12.10—Испан хэлэн. 10.55—Компьютертэй харилсалга. 11.40, 12.40—Литература. 10-дахи класс. 13.10—«Первый парень»—уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.15—Ритмическэ гимнастика. 14.45—Россин баримтата экран. 16.00—Мультфильм. БУРЯАДАЙ ТЕЛЕВИДЕНИ. 18.00—Киноочерк. 18.20—«Экран»—согсолбори. «Спектр» видеоканал. 18.50—Бэшэгүүдэй шэнжэлэл. 19.00—Байгал. 19.20—Видеоканалай үргэлжэлэл. Дэлгүүрэй экономикын эрхэ байдалда бүлэнүүдые хамгаалха асуудалнуудаар юристнуудэй ба социальна хангалгын мэргэжэлтэдэй зүбшэл зааба... рн. 20.10... 20.25—Са... Соносхолн... —Хоккей... нат. Шве... кийн сугл... нууд. 23... СССР-эй ... сси дэ... Верховно... рэ. 00.15... 00.45—«Ч... най фильм... царт. «Ин... хатар. 02.1... хэйн чемп... Канадын ... манданууд...

Пятница, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 7.30—«Үглөө». 10.00—«Как мы искали Тишку» —үхибүүдтэ фильм. 11.00—«16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 11.45—«Хүн ба хуули». 13.00—Шэнэ hониной албан. 16.00—«Мост через жизнь»—уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 17.05—Баримтата фильм. 17.25—Мультфильм. 17.35—Ородой православна хүгжэмэй уласхоорондын III фестиваль тухай баримтата фильм. 18.15—«Бултанай эрхилхэ спорт». 18.30—Контакт-хуралдаан. 19.00—«Манай саад». 19.30—Шэнэ hониной албан. 19.50—Режиссёр А. Шахмалиевагай фильмүүд. «Миф» 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.45—«Вяд» дурадхана. 01.45—Улаасхоорондын шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Истинное и видимое» гэhэн дамжуулга. 9.35, 10.35—Хүгжэм. 8-дахи класс. 10.05, 11.05—Англи хэлэн. 11.35, 12.35—Түүхэ. 8-дахи класс. 12.05—«Ород хэлэн». 13.05—«Первый парень»—уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 14.30—Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР-эй ба Канадын суглуулагдамал командануудаа. 16.05— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. БУРЯАДАЙ ТЕЛЕВИДЕНИ. «Буряад ороо» видеоканал. 16.55 — Хүүгэдтэ дамжуулга. Үгэ үгэхые гүйнаб; хүдөөгэй ажал хэзээгүй... цэрт. 18.3... нинууд. ... кейгээр ... надын ба... дамал ко... мя. 22.4... Советэй ... —К. М. ... —Баримт... Т. Хренни... «Театрал... hайханай ... нобыльдо... жэлдэ зо...

Суббото, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 9.00—Шэнэ hониной албан. 9.20—Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг. 9.50—Манай саад. 10.20—Хамгаалгын грамота. 10.50—Фотоконкурс. 10.55—«Бурда моден» дурадхана. 11.25—«Командировка в Афганистан»—баримтата фильм. 12.05— Үглөөнэй одон. 13.05 — Ороо өөртөө туhала. 13.50—Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Чехословакиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануудаа. 16.00—Шэнэ hониной албан. 16.15—Концерт. 16.30—«Конёк-горбунок» фильм. 18.00—hайн hайханые хоорэ. 18.20—Красноярскын Сибириин хатарай ансамблиин концерт. 19.20—Улаасхоорондын шэнжэлэл. 20.05—«Приключения Мюнхгаузена». 1-дэхи—4-дэхи фильмүүд. 20.45—Хитадай Түбэй телевиденийн үдэшэ. 22.00—Время. 22.45—Үдэшын үргэлжэлэл. 00.45—hуниин тэнгэй урда ба hүүлдэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Мультфильм. 9.35—Ород хэлэн. 10.05—Телевидени ТИВИ тухай. 11.00—Чернобыльдохи гэнэ усалай табан жилдэ зорюулагдаhан концерт-реквием. 13.00—Мультфильм. 13.10—Ко... тадай ... харилсаа... «Плюс о... нал. 21.1... ты, багаш... Георгиади... мя. 22.4... Советэй ... «Почти ... уран hай... 2-дохи се...

Воскресени, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 9.00—Шэнэ hониной албан. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнhөө. 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30—«Ан амитадай аймагта». 14.00—Худоогэй ажал хэрэгүүд. 15.00—«Элүүр энхэ байлга». 15.30—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 15.35—«Зверобой»—уран hайханай фильм. 16.00—Шэнэ hониной албан. 16.15—Марафон-15. 17.20—Телевизер харагшадай асуудалнуудта СССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ А. И. Лукьянов хэлэлцэхэ. 18.50—Эстрадна концерт. 19.20—Уолт Дисней дурадхана. 20.10—«Я вас любил»—уран hайханай фильм. 22.00—Время. 22.45—Хаана, хэзээ, юун болооб? 23.25—Хронограф. 23.40—Мультфильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 9.00—Зарядкада зогсогты. 9.15—«Объявлен врагом народа»—баримтата фильм. 10.15—Уран hайханай гимнастикаар «Советская женщина» журналай шангай түлөө улаасхоорондын мүрысөөн. 11.00—Мультфильм. 11.10—«Лиссабон»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм (Италиа). 12.10—Дэлхэйн тойрон. 15.00—«Элинсэг хупинсагайнгаа уг залгамжалан». 15.15—России парламентын мэдээсэл. 15.30—«Плюс одиннадцать»—видеоканал. 19.00—Бул... танда ... 20.00—Ул... лэл. 21.0... ты, багаш... Соёлой ... хоорондо... Время. 2... дой нэг... видени. ... бол. Дэл... ри эзэлж... 01.15—«И... римтата ... гээр дэл... словакиин... пуулагдаа...

Санаар экран

СУББОТО, 20

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
Москва. 7.30— Арадай аялга дуунууд. 7.45 — Мультфильм. 8.15— Бултанай эрхилхэ спорт. 8.30— Ритмическэ гимнастика. 9.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 9.30— Элүүр энхэ байлга. 10.00 — Режиссер А. Шахмалиевагай фильмүүд. «Гори, гори ясно». 1-дэхи, 2-дохи серн. 12.15—Шэнэ hониной албан. 12.30—«Үглөөнэй одон». 13.30—Фото-конкурс. 13.35—Атомай элшэ хүсэн тухай. 15.05— Москвадахи баянистнууд - аккордеонистнуудай уласхоорондын 1 конкурс. 16.00—Шэнэ hониной албан. 16.15 — Гжель—ородой гайхалтай зүйл. 17.20— Хүүгэдэй театрнуудай уласхоорондын фестиваль тухай. 18.20—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 18.25—Мультфильм. 19.00—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45—Концерт 20.05 — «Шаг» — уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.45—Эрдэдэ зугаанай дамжуулга. 24.00 — «Роллинг Стоунз»—баримтата фильм. 01.30— Фильм-концерт. 02.00—«Место встречи изменить нельзя»—5 серитэй уран hайханай фильм. 5-дахи сери. 03.25— Баримтата фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР-эй ба Швейцариин суглуулагдамал командануудаа. 10.35—Мультфильм. 10.55—«Аяншалагшадай клуб». 12.30 — РСФСР-эй Верховно Советэй сесси дээрэ. 14.00—«Хани харилсаан» видеоканал. 17.30 — «Плюс одиннадцать» видеоканал. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— Хүгжэм. 22.00 — Время. 22.45—Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Финляндиин ба Швециин суглуулагдамал командануудаа. 24.00— Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Германиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануудаа. 02.30—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» (Москва) — «Арарат».

ВОСКРЕСЕНИ, 21

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
Москва. 9.00— Шэнэ hониной албан. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45 — «Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнhөө. 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30—Аяншалагшадай клуб. 14.00 — Худоогэй ажал хэрэгүүд. 15.00— Хүгжэмтэ киоск. 15.30—«Веди». 16.00— Шэнэ hониной албан. 16.15—Шэнэ үетэн шэлэнэ. 17.30—Концерт. 19.10—Уолт Дисней дурадхана. 20.00 — Мультфильм. 20.15—«Тарзан, человек обезьяна»—уран hайханай фильм. (США). 22.00—Время. 22.45— Хаана, хэзээ, юун болооб! 23.20—Сергей Михалковтой үүлзалга. 00.40—«Европа плюс» гэhэн дамжуулга. 01.40— «Бросок, или все началось в субботу»— уран hайханай фильм. 02.45—Ксения Георгиади дуулаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
Москва. 9.00 — Зарядкада зогсогты. 9.15— Концерт. 10.05—«Школа без номера»— баримтата фильм. 10.20— Залуу модельернүүдэй бүхэсоюзна конкурс. 11.20—«Брюссель» эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.35 — Режиссер Ю. Нагибинай фильмүүд. 13.30— Таанад энээнние хэжэ шадахат. 14.00—Баримтата фильм. 14.40—Шүлэгүүдэй дуратай мүрнүүд. 15.15—НБА-гай мэргэжэлтэ баскетболистнуудай дунда США-гай чемпионат. 16.15 — «Плюс одиннадцать» видеоканал. 19.45— России парламент мэдээсэнэ. 20.00 — Туби дэлхэй. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— Хүнгэн атлетикэ. Холые зайда үриилдэлгаар дэлхэйн кубок. 22.00— Время. 22.45— Арадай аялга дуунууд. 23.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Шахтер» —ЦСКА. 23.50— Авторска телевидени.

Кино, театрнуудта

Бурятский театр драмы
ДАМДИН ЛАМА — в 19. Завтра — ШАМБАЛЫН ОРОН ХААНАБШИ? (Где ты, Шамбала?) — в 19.

Русский драмтеатр
ЛОЛИТА — в 19. Завтра — ВОЛШЕБНИК ИЗУМРУДНОГО ГОРОДА — в 12, ЖАННА — в 19.

Театр для детей и юношества
Гастроли театра кукол Благовещенска. МОРОЗКО — в 12, 15. Завтра — МОРОЗКО — в 12, 15.

«Дружба»
ФАНТАЗЕРЫ — в 9-50, ПОДЗЕМЕЛЬЕ ВЕДЬМ — в 11-30, 15-10, 17-10, 19. ЗАЩИТНИКИ ЖИВОТНЫХ — в 13-20, 20-50. Завтра — ФАНТАЗЕРЫ — в 9-50, ПОДЗЕМЕЛЬЕ ВЕДЬМ— в 11-30, 15-10, 17-10, 19. ЗАЩИТНИКИ ЖИВОТНЫХ — в 13-20, 20-50.

«Прогресс»
Красный зал — СТОЛКНОВЕНИЕ — в 9-45, 11-40, 13-40, 15-40, 17-40, 19-40.
Зеленый зал — ТЫСЯЧЕЛЕТИЕ

«Родина» ... НЕПОК... 16, Си... — в 1... «Октяб... ДИЧОК... ВОЙНЫ... ХОН ГИ... 18-20, ... 18 ... «Восто... ПЛАМ... 17-40, ...

Элхидхэн байгуулагшад: Буряадай ССР-эй Верховно Совет, Буряадай ССР-эй Министрнуудэй Совет, РСФСР-эй КП-гэй Буряадай республиканск...

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ

Манай адрес:
670000. Улаан-Удэ. Калинин даришсилиин үйлсэ, 23. «Буряад үнэн» газетын редакци

Редакциин телефонууд: редакторай — 2-50-96. приемный — 2-54-54, редакторай орлогшонорой — 2-68-08 2-62-62, харюусалгата секретариин — 2-50-52, секретариадай — 2-66-76, таhагууд: нинтэ-политическэ — 2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, 2-67-81; социально-экономическа — 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-69-58; соёлой, эрдэмэй болон hургуулинуудай — 2-60-21 (даагшань), 2-37-63; нинтын худэлмэриин ба мэдээсэлэй — 2-54-93 (даагшань) 2-34-05, 2-67-81; оршуулгын — 2-60-91; коммерческэ — 2-69-58; корректорнуудэй — 2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай) — 2-35-95, манай корреспондентнүүд: Баргажанда — 91-1-44, Закаменскда — 31-61, Агинскда — 3-40-69.
КПСС-эй рескомой хэблэлэй телефонууд: директор — 2-37-32, бухгалтери — 2-33-77, вахта — 2-56-62.

Газетэ жилдэ 260 дахин гараха хэблэлэй 2 хуудаhан хэмжээтэй
Газетын индекс 50901 «Ирги» 6601
Хэблэлдэ түшаагдаhан саг: 23.50.

Буряадай ССР-эй Госкомиздадай республиканскэ типографида газетэ барлагдан хэблэгдэбэ.
Директорэйнь телефон 2-40-45.